

WAASAN PÄIVÄLEHTI

Nr 13 Sunnuntaina, 30 maaliskuuta, 2025

ISSN 2954-243X

Roomalainen viisaus

Wärtsilän alue

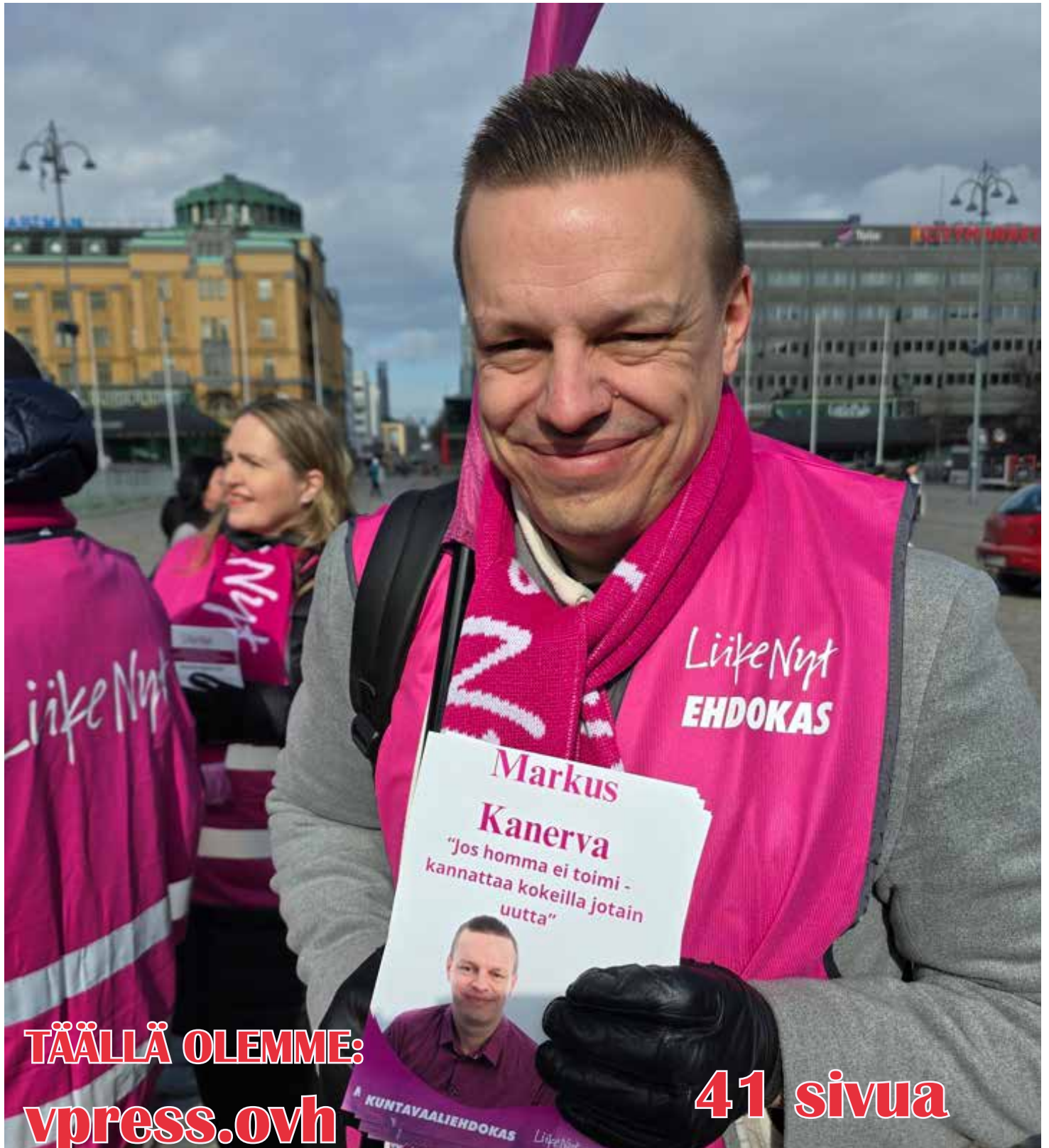
Mikromuovit

Palosaaren kirkko

Maailman onnellisin maa - Suomi

Tuberkuloosi on vielä olemassa

WAASAN PÄIVÄ- LEHTI

TÄÄLLÄ OLEMME:

vpress.ovh

41 sivua

TÄNÄÄN

Mikromuovit: Näkymätön vihollinen, joka hiipii ihon alle

He kutsuvat sitä mikromuoviksi. Pieniä, näkymättömiä muovihiukkasia, jotka tunkeutuvat kaikkialle. Meriin, maaperään, syömäämme ruokaan. Ja nyt, uusimpien tutkimustulosten mukaan, jopa kehoihimme. Se on kuin hiljainen hyökkäys, salakavala vihollinen, jota emme edes näe.

Olin hiljattain seminaarissa, sellaisessa paikassa, jossa valkotakkiset tutkijat mutisevat nanoteknologiasta ja myrkyllisyydestä. He näyttivät kuvia, kaavioita, lukuja, jotka saivat leuan loksahtamaan. Emme puhu enää muovipusseista, jotka tarttuvat valaiden vatsaan. Tämä on jotain muuta, jotain paljon hienovaraisempaa ja paljon pelottavampaa.

Mikromuovia on kaikkialla. Juomavedessämme, syömässämme kalassa, jopa hengittämässämme ilmassa. Se on kuin näkymätön verkko, joka ympäröi meitä, tunkeutuu keuhkoihimme, verenkiertoamme, elimiimme. Eikä kukaan tiedä tarkalleen, mitä se meille tekee.

Tutkijat ovat alkaneet aavistella. He puhuvat solutoksisuudesta, oksidatiivisesta stressistä, tulehdusreaktioista. He puhuvat siitä, miten nämä pienet hiukkaset voivat häiritä suolistomme mikrobistoa, immuunijärjestelmäämme, jopa aivojamme. Ja he puhuvat niistä kymmenistä tuhansista kemikaaleista, joita muovi sisältää, kemikaaleista, jotka voivat olla vielä vaarallisempia

kuin itse muovi.

Ajattelen sitä, kun kävelen kadulla, kun otan kulauksen vettä, kun syön palan kalaa. Ajattelen lapsiani, ystäviäni, kaikkia ihmisiä, jotka elävät tässä hiljaisessa hyökkäyksessä. Olemme kaikki koe-eläimiä suuressa kokeessa, kokeessa, jota kukaan meistä ei ole pyytänyt.

Mutta on toivoa. Tutkijat alkavat ymmärtää. He kehittävät uusia menetelmiä mikromuovin havaitsemiseksi ja mittaamiseksi. He etsivät keinoja hajottaa se, estää sen leviämistä. Ja he alkavat ymmärtää, että emme voi ratkaista tätä ongelmaa pikaratkaisulla. Tarvitsemme järjestelmämuutoksen, siirtymisen kestävämpään elämäntapaan, muovinkulutuksemme vähentämisen.

Se on taistelu, taistelu näkymätöntä vihollista vastaan, taistelu terveydestämme, tulevaisuudestamme. Mutta

än on vain toimittava. Meidän on tehtävä se nyt, ennen kuin on liian myöhäistä.

Mieleeni tulee kohtaus vanhasta elokuvasta, kohtaus, jossa yksinäinen sankari nousee ylivoimaista vihollista vastaan. Hän tietää, että kertoimet ovat häntä vastaan, mutta hän ei luovuta. Hän taistelee, hän lyö takaisin, hän kieltäytyy taipumasta. Sellaisia meidän on oltava. Meidän on oltava omien tarinoidemme sankareita. Meidän on noustava mikromuovia vastaan, tätä näkymätöntä vihollista vastaan, ja meidän on voitettava.

Hans Björknäs

emme ole avuttomia. Meillä on tietoa, meillä on teknologiaa, meillä on tahtoa. Meid-

Photo Supplement

Kuvaliite - vpress.ovh

VAASAN YLIOPISTO

Vaasan yliopisto hiukuttelee opiskelijoita Vaasaan – ennätysmäärä hakijoita innostui tulevaisuuden lupauksesta

Vaasan yliopisto on saavuttanut ennätyskellisen suosion kevään toisessa yhteishaussa, mikä enteilee vilkasta tulevaisuutta opiskelijakaupungille. Yliopisto keräsi huimat 10 689 hakemusta, mikä on selvä osoitus siitä, että Vaasa vetää puoleensa tulevaisuuden osajia ympäri Suomen. Erityisesti maisteriohjelmien suosio kasvoi merkittävästi, mikä kertoo opiskelijoiden luottamuksesta yliopiston tarjoamaan korkeatasoiseen koulutukseen.

”Vuosi vuodelta kasvavat hakijamäärät kertovat koulutuksemme houkuttelevuudesta ja siitä, että yhä useammat näkevät

yliopiston tarjoaman koulutuksen arvokkaana investointina tulevaisuuteen”, toteaa Vaasan yliopiston rehtori Minna Martikainen.

Suosituimpia hakukohteita olivat kauppatieteiden ja hallintotieteiden ohjelmat, erityisesti henkilöstöjohtamisen ja markkinoinnin johtamisen maisteriohjelmat. Myös taloustieteen maisteriohjelma kiinnosti hakijoita ennätysmäärin. Kandidaattiohjelmatkaan eivät jääneet varjoon, vaan niihinkin tuli ennätysmäärä hakemuksia.

Vaasan yliopisto panostaa vahvasti opiskelijoiden tulevaisuuteen tarjoamalla korkeatasoisia projekteja, tutkimus- ja

innovaatio-orientoituneita opintoja sekä runsaasti harjoittelu- ja kesätyömahdollisuuksia alueen lukuisissa vientiyrityksissä. Yliopisto kouluttaa asiantuntijoita ja johtajia, jotka pystyvät vastaamaan tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskunnallisiin haasteisiin.

”Opetamme taitoja, joiden avulla opiskelijat voivat työelämäänsä astuessaan kehittää yritysten ja organisaatioiden toimintaa taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta vastuullisesti”, vararehtori Tanja Risikko sanoo.

Yhteishaun lisäksi avoimen yliopiston väylän kautta haki 148 opiskelijaa tutkinto-opiskelijaksi. Lisäksi

uuteen englanninkieliseen Business Administration -kandidaattiohjelmaan on haku käynnissä huhtikuun 10. päivään saakka. Tämä kansainvälisesti suuntautunut ohjelma tarjoaa opiskelijoille hyvän pohjan kansainväliselle uralle.

Valintakokeet järjestetään touko-kesäkuussa, ja yliopisto on mukana valtakunnallisessa valintakokeiden uudistuksessa, joka mahdollistaa yhdellä kokeella hakemisen useammalle alalle ja useampaan yliopistoon. Vaasan yliopisto järjestää valintakokeet Vaasassa yhdessä Åbo Akademin kanssa.

Vaasan yliopisto on selvästi onnistunut luomaan vetovoii-

TABLETILLA TÄTÄ LEHTEÄ VOIDAAN LUKEA MISSÄ TAHANSA:

Kuten tässä Molpehällorna-saarella

maisen koulutusympäristön, joka houkuttelee opiskelijoita ympäri Suomen. Ennätysmäärä hakijoita on selvä osoitus siitä, että Vaasan yliopisto on vahva toimija korkeakoulukentässä ja merkittävä tekijä alueen kehityksessä.

Lähde: Vaasan yliopisto

KESÄLOMAT

Koulujen kesäloma pitäisi alkaa juhannukselta ja päättyä elokuun lopussa – talous piristyisi, mutta miten käy lasten ja opettajien?

Aurinko paahtaa heinäkuun helteessä, ja Suomi hiljenee. Koulut ovat olleet kiinni jo kuukauden, ja perheet nauttivat perinteisistä kesälomista. Mutta entä jos tämä perinteinen kesälomarytmi muuttuisi? Entä jos koulujen kesäloma alkaisi vasta juhannukselta ja jatkuisi elokuun loppuun asti? Tällainen muutos on herättänyt vilkasta keskustelua, ja sen kannattajat lupaavat merkittäviä taloudellisia hyötyjä.

Matkailu- ja ravintola-alan yritykset sekä suuri osa kansalaisista kannattavat koulujen kesälomien siirtoa. Tuoreid-

en selvitysten mukaan jopa 57 prosenttia kansalaisista tukee muutosta, kun heille kerrotaan sen myönteisistä taloudellisista vaikutuksista. Matkailualan yrityksistä peräti 75 prosenttia näkee muutoksen positiivisena. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun tutkimuksen mukaan kesälomien siirto lisäisi matkailu- ja ravintola-alan liikevaihtoa 336 miljoonalla eurolla vuodessa ja loisi tuhansia uusia työpaikkoja.

”Koulujen kesälomat ajoittuvat Suomessa toisin kuin muissa Euroopan maissa. Muualla elokuu on pääasiallinen lomakuukausi. Suomessa perheiden lomat päättyvät käytännössä koulujen alkamiseen elokuun alussa”, toteaa MaRan toimitusjohtaja Timo Lappi. Tämä ero luo haasteita matkailualalle, joka kärsii kotimaisten asiakkaiden ja työvoiman puutteesta loppukesästä.

Kesälomien siirto ei olisi pelkästään matkailualan etu. Se toisi myös merkittäviä hyötyjä muille aloille, kuten maataloudelle ja tukkukaupalle. Lisäksi se loisi uusia työpaikkoja, erityisesti nuorille, jotka etsivät kesätöitä. PAMin puheenjohtaja Annika Rönni-Sällinen korostaa, että muutos voisi lisätä vakinaisia ja ympärivuotisia työpaikkoja, mikä olisi myönteistä sekä työntekijöille että alueiden taloudelle.

”Yritysten arviot liikevaihdon ja työllisyyden kasvusta

yllättivät suuruudellaan”, Rönni-Sällinen sanoo.

Mutta miten muutos vaikuttaisi lapsiin ja opettajiin? Koulujen kesälomien siirto vaatisi muutoksia koulujen työjärjestyksiin ja oppilaitosten pääsykokeisiin. Opettajien työn jaksaminen ja oppilaiden oppiminen saattaisivat myös kärsiä, jos kesäloma siirtyisi myöhemmäksi. Lisäksi on otettava huomioon, että elokuun sää voi olla epävakaampi kuin kesäkuun alun.

Asiantuntijoiden mukaan kesälomien siirto edellyttäisi laajaa selvitystä, jossa otettaisiin huomioon kaikki mahdolliset vaikutukset. Hallituksen tulisi käynnistää perusteellinen tutkimus, jossa kuultaisiin niin opettajia, oppilaita, vanhempia kuin matkailualan edustajia. Vain näin voidaan varmistaa, että muutos olisi kokonaisuudessaan myönteinen.

Keskustelu kesälomien siirrosta on herättänyt paljon intohimoja. Toiset näkevät siinä mahdollisuuden piristää taloutta ja luoda uusia työpaikkoja, kun taas toiset pelkäävät sen heikentävän lasten ja opettajien hyvinvointia. On selvää, että päätös kesälomien siirrosta on monimutkainen ja vaatii huolellista harkintaa.

On tärkeää löytää tasapaino taloudellisten hyötyjen ja koululaisten sekä opettajien hyvinvoinnin välillä. Vain avoimella keskustelulla ja perusteellisella selvityksellä voimme varmistaa, että teemme oikean ratkaisun tulevaisuuden sukupolvien kanalta.

WÄRTSILÄ

Skotlannin jättiaku käyttöön: Merkittävä virstanpylväs uusiutuvalla energialle

Merkittävä edistysaskel uusiutuvan energian integroinnissa on saavutettu, kun Wärtsilän urauurtava 200 MW/400

MWh:n akkuenergian varastointijärjestelmä, joka on asennettu Zenobén Blackhillockin laitokseen, on nyt täysin toiminnassa. Tämä laitos, joka on Euroopan suurin laatuaan, merkitsee ratkaisevaa hetkeä Yhdistyneen kuningaskunnan matkalla kohti hiilineutraalia sähköverkkoa ja asettaa uuden maailmanlaajuisen standardin verkon vakaudelle.

Blackhillock-projekti, joka on keskeinen osa National Grid Electricity System Operatorin (NESO) Stability Pathfinder -ohjelmaa, on ensimmäinen, joka tarjoaa tärkeitä vakautuspalveluja, mukaan lukien oikosulkuvirran taso ja todellinen synteettinen inertia. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalliseen sähköverkkoon. Nämä palvelut ovat ratkaisevan tärkeitä verkon vakauden ylläpitämiseksi, kun perinteisiä fossiililla polttoaineilla toimivia voimalaitoksia poistetaan käytöstä, mikä varmistaa, että lisääntyvä riippuvuus ajoittaisista uusiutuvista energialähteistä, kuten tuulesta, ei vaaranna sähkön luotettavuutta.

”Blackhillockin akkujemme avulla käytetään ensimmäistä kertaa kehittyynyttä tehoelektronikkaa, joka mahdollistaa paljon suuremman uusiutuvan energian osuuden verkossa”, sanoo James Basden, Zenobén perustaja ja johtaja. ”Tämä alentaa dramaattisesti kuluttajien kustannuksia ja lisää luotettavuutta. Zenobé on ensimmäinen, joka toimittaa tämän kapasiteetin suuressa mittakaavassa, ja autamme Yhdistynyttä kuningaskuntaa tulemaan kilpailukykyisemmäksi lisäämällä puhtaan ja edullisen sähkön saatavuutta.”

Blackhillockin laitoksen strateginen sijainti mahdollistaa tehokkaan sähkön integroinnin kolmesta suuresta Pohjanmeren offshore-tuulipuistosta, mikä tehokkaasti vähentää verkon ruuhkautumista. Zenobé arvioi, että projekti säästää kuluttajilta yli 170 miljoonaa puntaa seuraavan

VAASA

Vaasalaiset ovat onnellisia. Tosi onnellisia!

Vaasassa on aihetta juhlaan, sillä kaupungin tuoreen onnellisuuskyselyn tulokset ovat suorastaan loistavia! Vaasalaisten onnellisuuden keskiarvo on noussut ennätyslukemiin, 74,7 pisteeseen asteikolla 0–100. Tämä on huikea saavutus, joka kertoo vaasalaisten positiivisesta elämänsenteestä ja kyvystä nauttia arjen pienistä iloista.

Nousu synkistä ajoista kohti valoisampaa tulevaisuutta

Vuosi 2022 oli vaasalaisille poikkeuksellisen haastava. Venäjän hyökkäys Ukrainaan aiheutti turvattomuuden tunnetta ja taloudellista epävarmuutta, mikä heijastui myös onnellisuuskyselyissä. Nyt, vain kolme vuotta myöhemmin, vaasalaiset ovat kuitenkin osoittaneet uskumatonta resilienssiä ja kykyä löytää onni uudelleen.

”Tämä on merkittävä osoitus vaasalaisten vahvasta yhteishengestä ja kyvystä selviytyä vaikeuksista”, toteaa kaupungin edustaja. ”Olemme ylpeitä siitä, että vaasalaiset kokevat elävänsä onnellista ja tyytyväistä elämää.”

Onnellisuuden salaisuudet paljastuvat

Kyselyyn vastasi ennätysmäärä vaasalaisia, yhteensä 2306 henkilöä, mikä tekee tuloksista erityisen merkittäviä. Tutkimus paljasti useita avaintekijöitä, jotka edistävät vaasalaisten onnellisuutta:

Oma asenne ratkaisee: Lähes puolet vastaajista uskoo, että onnellisuus on pitkälti itsestä kiinni. Optimismi kantaa: Vaasalaiset katsovat tulevaisuuteen luottavaisesti, sillä optimisteja on viisi kertaa enemmän kuin pessimistejä. Yhteisöllisyys ja aktiivisuus tuovat iloa: Vapaaehtoistyö ja liikunta ovat yhteydessä korkeampaan onnellisuuden tasoon. Pienten hetkien voima: Kyky löytää iloa arjen pienistä asioista on tärkein onnen lähde. Vaikka onnellisuusvarkaita on, ihmiset sopeutuvat

Tutkimuksessa kartoitettiin myös ”onnellisuusvarkaita”, eli tekijöitä, jotka heikentävät onnellisuutta. Yleisimpiä olivat kivut ja säryt, liiallinen herkkyyks, taloudelliset vaikeudet ja tehokkuuspaineet. On kuitenkin rohkaisevaa, että ihmiset pystyvät sopeutumaan ongelmiinsa. Onnellisuus alenee vasta, kun varkaita on viisi tai enemmän.

Vaasa – onnellisuuden mallikaupunki

Vaasalaisten onnellisuuslukemat ovat linjassa emeritusprofessori Markku Ojasen muiden tutkimusten kanssa, mikä vahvistaa tulosten luotettavuutta. Vaasa voi ylpeänä kutsua itseään onnellisuuden mallikaupungiksi, jossa asukkaat osaavat arvostaa elämän hyviä puolia.

”Tämä tutkimus on meille arvokas työkalu, jonka avulla voimme kehittää kaupunkia entistäkin paremmaksi paikaksi elää”, kaupungin edustaja toteaa. ”Haluamme jatkossakin panostaa asukkaidemme hyvinvointiin ja luoda edellytykset onnelliselle elämälle.”

15 vuoden aikana ja estää noin 2,6 miljoonan tonnin hiilidioksidipäästöt, mikä edistää suoraan Yhdistyneen kuningaskunnan tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä.

Wärtsilän Quantum-akkuenergian varastointijärjestelmä yhdessä kehittyneen GEMS Digital Energy Platformin kanssa mahdollistaa etävalvonnan ja -käytön, optimoi energian virtauksen ja osallistumisen tuottoisille sähkömarkkinoille. ”Blackhillcock asettaa uuden standardin ja sillä on keskeinen rooli verkon tasapainottamisessa ja Yhdistyneen kuningaskunnan matkan tukemisessa kohti 100-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa”, sanoo Andrew Tang, Wärtsilän energiavarastoinnin ja optimoinnin varatoimitusjohtaja.

Vauhdin lisäämiseksi Wärtsilä rakentaa myös 300 MW/600 MWh:n varastointijärjestelmää Zenobén Kilmarnock Southin laitokseen, jonka odotetaan olevan toiminnassa vuoden 2025 loppuun mennessä, mikä vahvistaa entisestään Skotlannin asemaa suuren mittakaavan energiavarastoinnin johtajana.

Kommentti

Tämä uutinen korostaa merkittävää muutosta siinä, miten hallitsemme uusiutuvan energian integrointia. Blackhillcock-projekti ei ole vain suuri akku; se on osoitus siitä, miten edistyksellinen teknologia voi

ratkaista ajoittaisiin uusiutuviin energialähteisiin liittyvät luonnolliset haasteet. Synteettisen inertian käyttö, joka on kriittinen ominaisuus, on pelin muuttaja, koska se jäljittelee perinteisten voimalaitosten vakauttavaa vaikutusta ja varmistaa verkon vakauden jopa suurilla tuulija aurinkoenergian osuuksilla.

Arvioidut säästöt kuluttajille ja merkittävä hiilidioksidipäästöjen väheneminen ovat vakuuttavia argumentteja tällaisiin infrastruktuureihin investoimiselle. Lisäksi se, että tämä on ensimmäinen laatuun NESO:n Stability Pathfinder -ohjelmassa, korostaa Yhdistyneen kuningaskunnan sitoutumista verkon vakauttamisen innovaatioihin.

Kilmarnock South -projektin samanaikainen kehittäminen korostaa edelleen tämän muutoksen laajuutta. Kun lisää tällaisia projekteja otetaan käyttöön, voimme odottaa luotettavampaa, edullisempaa ja kestävämpää energiatulevaisuutta. Edistyneen ohjelmiston, kuten Wärtsilän GEMS:n, integrointi on myös avaintekijä, joka osoittaa, miten digitaaliset ratkaisut ovat ratkaisevan tärkeitä suuren mittakaavan energiavarastoinnin arvon ja tehokkuuden maksimoimiseksi. Tämä on enemmän kuin pelkkä akku; se on kriittinen palapelin osa rakennettaessa kestävää ja joustavaa uusiutuvan energian ekosysteemiä.

Kuva: Wärtsilä

KAUPUNGINTEATTERI

Hurmion syksy Vaasassa: Piaf ja Ikuisesti nuori valloittavat kaupunginteatterin

Vaasan kaupunginteatteri valmistautuu syksyyn, joka on täynnä musiikkia, tunteita ja hurmiota. Teatterinjohtaja Seppo Välinen johdolla tulevan näytäntökauden teemaksi on valittu ”hurmio”, joka lupaa katsojille unohtumattomia hetkiä taiteen ja viihteen parissa. Luvassa on tarinoita, jotka vievät mukanaan, saavat pohtimaan ja näyttävät maailman uudessa valossa.

Syyskuussa Romeo-näyttämön valtaa Pam Gemsin musiikinäytelmä ”Piaf – en kadu mitään”, joka kertoo Pariisin kadulta maailmanmaineeseen nousseen Édith Piafin ainutlaatuisen elämäntarinan. Maiju Sallaksen ohjaama teos yhdistää faktaa ja fiktiota, ja tuo lavalle Piafin tunnetuimmat kappaleet, kuten ”Non, je ne regrette rien” ja ”La vie en rose”. Pääroolissa loistaa Sonja Halla-aho, ja musiikista vastaa kapellimestari Sauli Perälä.

Lokakuun lopulla lavalle nousee Erik Gedeonin riemukas musiikkikomedialla ”Ikuisesti nuori”. Pentti Kotkaniemen ohjaama teos vie katsojat 2080-luvulle, jossa Vaasan kaupunginteatteri on muuttunut näyttelijöiden vanhainkodiksi. Luvassa on huumoria, nostalgiaa ja rakastettuja hittejä menneiltä vuosikymmeniltä, kuten ”I Love Rock ’n Roll” ja ”Forever Young”. Näyttämöllä nähdään muun muassa Toni Ikola, Timo Luoma ja uutena kasvavana Anni-Maija Koskinen.

”Hurmio-teemainen kausi tarjoaa moniäänisen kokonaisuuden, jossa pohditaan, miten hurmio, hurmioituminen ja huumanaäkyvät ajassamme ja yhteiskunnassamme”, kertoo teatterinjohtaja Seppo Välinen.

Vaasan kaupunginteatteri kutsuu kaikki kokemaan hurmion syksynä 2025. Luvassa on teatterielämyksiä, jotka jättävät jäljen ja saavat katsojat tuntemaan elämän koko kirjjon.

ENNAKKOÄÄNESTYS

Ennakoäänestys alkaa 2.4 – näin äänestät etukäteen

Ennakoäänestys Suomessa järjestetään 2.–8. huhtikuuta. Jokainen äänioikeutettu voi äänestää ennakkoon missä tahansa yleisessä ennakoäänestyspaikassa kotikunnasta riippumatta. Jokaisessa kunnassa on vähintään yksi ennakoäänestyspaikka, ja täydellinen luettelo löytyy osoitteesta www.valfinland.fi.

Myös ulkomailla voi äänestää ennakkoon tietyissä äänestyspaikoissa. Näiden paikkojen osoitteet ja lisätiedot ovat saatavilla samalta verkkosivustolta.

Äänestäessä on esitettävä voimassa oleva kuvallinen henkilöllisyystodistus, kuten passi, henkilökortti tai ajokortti. Äänioikeusilmoitusta ei tarvitse ottaa mukaan.

MUSTASAARI

Täällä voit ennakoäänestää Mustasaarella

Mustasaaren virastotalo
Keskustie 4, Sepänkylä, pääsisäänkäynti
2.–3.4. klo 10.00–18.00
4.–5.4. kiinni, katso kulttuuritalo
6.4. klo 10.00–13.00

7.–8.4. klo 10.00–18.00

Sulvan kirjasto
Sulvantie 218
2.4. klo 14.15–18.45

Raippaluodon kirjasto
Kirkkotie 94
3.4. klo 16.15–19.45

Kulttuuritalo, Sepänkylä
Koulutie 1
4.4. klo 10.00–16.00
5.4. klo 10.00–14.00

Björköbyn kirjasto
Björkötie 735
7.4. klo 16.15–19.45

Koivulahden kirjasto
Veistotie 3
8.4. klo 14.15–18.45

Mustasaaren kirjastoauto
(ei esteetön)
Keskiyö 2.4.
13.30–14.00 Munsmo, Kotäet 54
14.30–14.50 Riimala, Porintie 1032
15.00–15.30 Riimala, Rimalintie 857
15.45–16.05 Tölby, Tölbyn niittytie 392
16.15–16.40 Vargstuckbacken, Rimalintie 245
16.50–17.10 Helsingby, Puntaistentie 333
17.20–17.50 Helsingby, Puntaistentie 131
18.00–18.30 Tuovila, Lundintie 12
18.40–19.00 Vikby, Lappröntvägen 257

Torstai 3.4.
14.45–15.15 Helsingby, Helsingbyntie 32
15.30–16.00 Veikkaala, Veikkalantie 903
16.25–16.45 Södra Vassor, Åkersidsvägen 1
17.00–17.20 Vassor, Vassor byväg/Sandåsvägen
17.50–18.20 Petsmo, Petsmontie 509
18.30–19.00 Petsmon kalasatama, Kalasatamantie
Maanantai 7.4.

13.15–13.40 Panike, Panikevägen 376
13.50–14.15 Söderudden, Söderuddentie/Klobbskatvägen
14.35–15.35 Norra Vallgrund, Söderuddentie 3
15.50–16.15 Skatan, Österändsvägen 33
16.25–16.50 Södra Vallgrund, Palomäsa, Östra vägen
17.05–17.50 Södra Vallgrund, Sommarösundintie 263
18.00–18.20 Strömstådarna,

Bulleråsvägen/Tallstigen

18.30–19.00 Norra Vallgrund, Söderuddent 3

Tiistai 8.4.

14.25–14.45 Singsby, Jungsundintie 157

14.50–15.15 Singsby, Maravägen 10

15.30–16.10 Iskmo, Iskmontie 52

16.20–16.45 Jugsund, Nynäsgränden 1

16.50–17.10 Jugsund, Jungsundintie 575

17.15–17.35 Jugsund, Kalvholmsvägen 108

17.40–18.00 Kalvholm, Slompvägen 1

18.05–18.25 Koskö, Kosköntie 704

18.35–18.55 Karperö, Karperöntie 538

19.00–19.25 Karperö, Bäckinraitti 54

19.35–20.00 Karperö, Holmhaantie 3

TAITEIDEN YÖ

Vaasan Taiteiden yö täyttää kaupungin elokuussa – ilmoittautuminen nyt käynnissä

Vaasan rakastettu kulttuurijuhla, Taiteiden yö, valtaa kaupungin kadut ja aukiot jälleen 14. elokuuta 2025. Tapahtuman monipuoliseen ohjelmaan ilmoittautuminen on nyt avattu, ja mukaan toivotaan niin musiikin, taiteen kuin erilaisten yhdistysten ja seurojenkin tempauksia. Ilmoittautumisaikaa on 31. toukokuuta asti.

Taiteiden yö on tunnettu sen värikkästä ja eläväisestä tunnelmasta, ja tänäkin vuonna luvassa on perinteinen Taiteiden yön kulkue. Uutena lisäyksenä Vaasan torille nousee Taidekylä, joka tarjoaa esiintymis- ja esittelypaikan eri taiteenmuodoille.

Vaasan kaupungin verkkosivuilta löytyvät omat ilmoittautumislomakkeet niin musiikkiesityksille, muille esityksille kuin kulkueeseenkin. Tanssiryhmät, yhdistykset ja muut esiintyjät voivat ilmoittautua helposti verkkolomakkeiden kautta.

”Taiteiden yö on kaupunkilaisten yhteinen juhla, ja toivomme ohjelmaan mukaan taidetta ja kulttuuria sen eri muodoissa”, kannustaa kulttuurituottaja Geir Byrkjeland Vaasan kaupungin kulttuuri- ja kirjastopalveluista.

Taiteiden yö on vuosittain kerännyt suuren joukon osallistujia ja katsojia, ja se on vakiinnuttanut paikkansa yhtenä Vaasan kesän ko-

hokohdista. Tapahtuma tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden paikallisille taiteilijoille ja yhdistyksille esitellä toimintaansa ja tuoda taidetta lähelle kaupunkilaisia.

HYVÄKSİKÄYTTÖ Rahavirtojen jäljet paljastavat: Kansainvälinen raportti varoittaa lasten seksuaalisen hyväksikäytön verkostosta

Kansainvälinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä (FATF) on julkaissut järkyttävän raportin, joka paljastaa lasten seksuaalisen hyväksikäytön synkät ulottuvuudet verkossa. Raportin mukaan jopa 300 miljoonaa lasta ympäri maailmaa joutuu vuosittain tämän rikoksen uhriksi. Erityisen huolestuttavaa on, että rahavirtojen seuraaminen on osoittautunut avaintekijäksi näiden rikosten jäljittämässä ja uhrien pelastamisessa. Valtioneuvosto kertoo tästä tiedotteessaan.

Raportti keskittyy kahteen pääasialliseen hyväksikäytön muotoon: suoriin verkkolähettyksiin, joissa lapsia hyväksikäytetään, sekä taloudelliseen kiristykseen, jossa lapsia uhkaillaan heistä kuvatulla materiaalilla. FATF:n mukaan varhainen puuttuminen, johon rahavirtojen seuranta mahdollistaa, on kriittistä ihmishenkien pelastamiseksi ja rikollisten saattamiseksi oikeuden eteen.

”Viranomaisten kansainvälinen yhteistyö ja yksityisen sektorin, erityisesti pankkien ja muiden finanssialan toimijoiden, osallistuminen ovat välttämättömiä tämän rikoksen torjumiseksi”, raportissa todetaan. Finanssialan toimijat voivat auttaa tunnistamaan epäilyttäviä rahavirtoja ja tukemaan viranomaisten operaatioita.

Raportti sisältää konkreettisia esimerkkejä tapauksista, joissa rahavirtojen seuranta on johtanut pidätyksiin ja uhrien pelastamiseen muun muassa Norjassa, Britanniassa ja Australiassa. Nämä esimerkit korostavat, kuinka tehokas työkalu rahavirtojen seuranta on lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnassa.

Tämä raportti toimii vakavana muistutuksena siitä, että lasten seksuaalinen hyväksikäyttö verkossa on globaali ongelma, joka vaatii välittömiä ja koordinoituja toimia. Se korostaa myös finanssialan toimijoiden ratkaisevaa roolia tämän rikoksen torjunnassa ja lasten suojelussa

OIKEUSKANSLERI Oikeuskansleriksi seitsemän hakijaa

Oikeuskanslerin viran haku-aika päättyi 21. maaliskuuta. Virkaa haki 7 henkilöä. Kerrotaan Valtioneuvoston tiedotteessa. Virka tulee avoimeksi 1. elokuuta alkaen.

Hakijat ovat:

Marks Peter
Ronkainen Pasi
Kolehmainen Jouni
Lindroos-Hovinheimo Susanna
Hinkkanen Ville
Salminen Janne
Heiskanen Heta-Elena

Oikeuskanslerin virka tulee avoimeksi, kun sen nykyinen haltija Tuomas Pöysti siirtyy muihin tehtäviin.

Oikeuskansleri on eduskunnan oikeusasiamiehen ohella ylin laillisuuden valvoja Suomessa. Oikeuskansleri valvoo, että viranomaiset julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Hän valvoo myös perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. Oikeuskanslerin johtama oikeuskanslerinvirasto on itsenäinen virasto, joka toimii valtioneuvoston yhteydessä.

VIIKON TAIDE-ELÄMYS

Alexander Lauréus

4.1.1783, Turku

20.10.1823, Rooma, Italia

Colosseum 1820

TAPAHTUMAT

TIKANOJA

VUODEN TAIDETAPAHTUMA

Mestarillisen luonto- ja henkilökuvaaja Eero Järnefeltin (1863–1937) koko uraa käsittävä näyttely nähdään 25.5.2025 asti Tikanojan taidekodissa - eli vielä hyvin ehtii.

Vaasaan Järnefelt kytkeytyy siten, että hänen isänsä Alexander toimi Vaasan läänin kuvernöörinä vuosina 1888–1894. Alexander asui Rantakadulla ja perhe vuokrasi kesäpaikakseen Tottesundin kartanon Maksamaalta kesiksi 1891–1892. Eero Järnefeltin sisar Aino avioitui siellä Jean Sibeliuksen kanssa.

Näyttelyn on kuratoinut Ateneumin intendentti Timo Huusko ja näyttelyn Tikanojan taidekotiin on tuottanut Ateneum taidemuseo / Kansallisgalleria yhteistyössä

Vaasan museoiden kanssa.

LILLA TEATERN, HELSINKI

Katrina-musikaali

Jos sinulla ei ollut aikaa nähdä tätä urauurtavaa musikaalia Wasa-teatterissa, voit matkustaa Helsinkiin ja nähdä sen siellä:

Esityksiä:

5.4 klo 18.30

8.4 klo 18.30

9.4 klo 18.30

25.4 klo 18.30

26.4 klo 18.30

29.4 klo 18.30

30.4 klo 18.30

2.5 klo 18.30

3.5 klo 18.30

”Nuorta Katrinaa viehättää rakkaus muuttaa Pohjanmaalta Ahvenanmaalle merimiehen vaimoksi. Huolimatta siitä, että hänet jätetään yksin, hän

onnistuu kerta toisensa jälkeen pelkällä tahdonvoimalla astumaan yli ja voittamaan kaikki esteet, jotka kohtalo heittää hänen tielleen.

<https://abosvenskateater.fi/>

ATENEUM

maaliskuu 7, 2025

Kun Ateneum avaa Rajanylittäjät-näyttelyn ovet 7.3.2025, vierailijat kutsutaan kiehtoivalle aika- ja tilamatkalle. Ensimmäistä kertaa kerätään rohkeiden naisten teoksia, jotka aikansa rajoituksista huolimatta ylittivät maantieteelliset ja sosiaaliset rajat taiteen luomiseksi.

Tunnettujen nimien joukossa on kaksi vaasalaista taiteilijaa – rohkea maisemamaalari **Fanny Churberg** ja taitava muotokuva- ja laatumaalari **Alexandra Frosterus-Såltin**.

Vaasa-Vasa Baroque

Su / Sö 27.4 klo / kl. 17.00

Kaupungintalon juhlasali / Stadshuset festsal

Händel ja Roman Lontoossa – Händel möter Roman i London

Kajsa Dahlbäck, sopraano / sopran

Drottningholms barockensemble (SWE)

<https://vaasabaroque.com/>

VAASAN KUOROFESTIVAALI XXXI

22-24.5.2025

Vaasan kuorofestivaali on merkittävä kansainvälinen kuoromusiikin tapahtuma. Laulukauden iloinen ja sosiaalinen päätösjuhla on avoin kaikille kuoroille.

ILMAJOEN MUSIIKKIFESTIVAALI

”Isoviha” 1713-1721”

6.-15.6.2025

”Tämä voimakas ja ajan-kohtainen ooppera tuo vihan vuodet ja esi-isimme kohtalot takaisin Kyrönjoen rannoille.

Big Wrath on järkyttävä ja ravitseva tarina perhesiteistä, äidinrakkaudesta, sinnikkyyydestä ja yhteistyön voimasta tietyn ajan kuluessa,

kun Venäjän julma hyökkäyssota Suomea vastaan poltti Pohjanmaan mustaksi maaksi.”

www.musiikkijuhlat.fi

NÄRPES TEATER

”Maskinisterna”, ruotsinkielinen näytelmä Wickströmin veljeksistä ja heidän moottoritehtaastaan. käsikirjoituksesta ja ohjauksesta Erik Kiviniemi.

Ensi-ilta 28.6.25 klo 19

Muut esitykset:

1.7 klo 19

3.7. klo 19

7.7. klo 19

8.7. klo 19

10.7 klo 19

13.7. klo 17

15.7. klo 19

16.7. klo 19

17.7. klo 19

19.7. klo 19

KORSHOLMAN MUSIIKKI-JUHLAT

23.7.–30.7.2025

Yli sata taiteilijaa eri puolilta maailmaa kokoontuu heinäkuun lopussa viettämään musiikin ja yhdessäolon viikkoa. Tänä vuonna 43. vuosikymmenen juhlaohjelmistoon on koottu laaja ja monipuolinen ohjelma, jonka teemana on ”Sillat” ja alateemana ”Kuljetaan yhdessä”.

Festivaalin ohjelmistosta löytyy klassista musiikkia, tangoa, kansanmusiikkia, lastenkonsertteja ja ensimmäistä kertaa myös balkanmusiikkia

WASA FUTURE -FESTIVAALI

11-16.8.2025

Wasa Future Festival 2026 järjestetään 11.–16. elokuuta. Tapahtuma kokoaa osaavia ja motivoituneita henkilöitä elinkeinoelämästä, yliopistoista, alueellisista päätöksentekojärjestelmistä ja ministerikunnasta keskittymään ongelmien ratkaisemiseen Vaasassa ja eri puolilla Suomea.

Tilaisuutta voi seurata Wasa

Future Festivalin YouTube-kanavalla.

Wasan innovaatiokeskus

Gerbyntie 18

65230 Vaasa

<https://wasafuturefestival.fi/>

TAITEIDEN YÖ

14.8.2025

”Toivottavasti näemme taas ensi vuoden Taiteiden yössä”

<https://www.vaasa.fi/koeja-nae/kulttuuria-vaasassa-ja-seudulla/taiteiden-yo/>

RITZ

25.7.25 klo 19

MARI PALO – TANGO

Yksi Suomen halutuimmista sopraanoista sukeltaa tangin maailmaan.

Korsholman musiikkijuhlat

VAASAN KAUPUNGINTALO

27.7.25

KONSERTTI ROYAL

Amélie lähtee Belgradiin ystävineen

Korsholman musiikkijuhlat

KOKKOLAN SUUSKAMARI-KOKKOLAN SYYSKAMARI

Elokuu 2025 & 2026

www.kokkolansyyskamari.com

KÄLKKÄBRA Kokkolan Oopperajuhlat

14-16.11.25

”Ihmisiltä ihmisille ja oopperaa oopperan vuoksi”

www.kpkamariooppera.fi

RUSK

18-22.11.2025

Kamarimusiikkia Pietarsaaressa

Taiteellinen johtaja

Anna-Maria Helsing

Vuoden säveltäjä

YMPÄRISTÖ JA TERVEYS

MIKROMUOVIT

Mikromuovit – näkymätön uhka ympäristölle ja terveydelle

Mikromuovit, alle viiden millimetrin kokoiset muovihiukkaset, ovat nousseet viime vuosina merkittäväksi ympäristö- ja terveyshuolen aiheeksi. THL:n seminaari 25.3.2025 tarjosi kattavan katsauksen mikromuovitutkimuksen nykytilaan, paljastaen samalla tämän monimutkaisen ongelman laajuuden ja vakavuuden. Seminaarissa esitetyt tiedot, yhdistettynä omiin havaintoihini, muodostavat hälyttävän kuvan mikromuovien vaikutuksista ympäristöömme ja mahdollisesti myös terveyteemme.

Mikromuovit ovat kiinteitä muovihiukkasia, jotka koostuvat funktionaalisten lisäaineiden seoksista. Niitä on havaittu lähes kaikkialla ympäristössä, aina syvistä meristä korkeille vuoristoille. Pienen kokonsa vuoksi ne kulkeutuvat helposti veden ja ilman mukana, päätyen lopulta ravintoketjuun. Seminaarissa korostettiin, että mikromuovien tutkimus on monialaista, ja siihen osallistuu tutkijoita muun muassa teknisen fysiikan, ympäristö- ja biotieteiden, fotonikan, farmasian, kliinisen ravitsemustieteen ja jopa oikeustieteen aloilta. Tämä monialaisuus kuvastaa mikromuovien monimutkaisuutta ja niiden laajaa vaikutusta eri elämänalueilla.

Tutkimusmäärän räjähdysmäinen kasvu viime vuosina kertoo mikromuovien ajankohtaisuudesta ja tutkijoiden kasvavasta huolesta. Seminaarissa tuotiin esiin, että viidessä vuodessa tutkimusten määrä on 20-kertaistunut. Tämä kehitys on positiivinen, mutta samalla se korostaa tarvetta yhtenäisille tutkimusmenetelmille ja vertailukelpoisille tuloksille. Tällä hetkellä Euroopassa on käytössä jopa 17 erilaista

menetelmää mikromuovien tunnistamiseen, mikä vaikeuttaa tulosten vertailua ja kokonaiskuvan muodostamista.

Yksi seminaarin keskeisistä teemoista oli mikromuovien esiintyminen vesistöissä. Suomessa on tutkittu mikromuovien esiintymistä pintavesissä, sedimentissä, järvissä, hulevedessä, jäässä ja jopa kaloissa. Tulokset ovat huolestuttavia: mikromuoveja on havaittu noin joka neljännessä tutkitussa kalassa (Kallaveden kalat). Tämä osoittaa, että mikromuovit ovat jo laajasti levinneet Suomen vesistöihin ja päätyneet osaksi ravintoketjua.

Kerrotaan että jopa purukumeista on äytenyt mikromuovia.

Seminaarissa tuotiin esiin, että saamme ruoan mukana viikoittain pankkikortin suuruisen määrän mikromuovia. Tämän pitkäaikaiset terveysvaikutukset ovat vielä pitkälti tuntemattomia, mutta mahdolli-

set riskit ovat huolestuttavia. Mikromuovien on todettu aiheuttavan solutoksisuutta, oksidatiivista stressiä, tulehdusreaktioita ja jopa genotoksisuutta. Lisäksi muoveissa olevat yli 10 000 erilaista lisäainetta voivat aiheuttaa lisäriskejä.

Erityisen huolestuttavaa on mikromuovien mahdollinen vuorovaikutus suoliston mikrobiston kanssa. Suoliston mikrobisto on ratkaisevan tärkeä immuunijärjestelmän ja yleisen terveyden kannalta. Mikromuovien vaikutukset tähän herkkään ekosysteemiin ovat vielä suurelta osin tuntemattomia, mutta tutkimukset ovat käynnissä. Lisäksi on havaittu, että nanomuovit voivat ylittää veri-aivoesteeseen, mikä herättää huolta niiden mahdollisista vaikutuksista aivojen toimintaan.

Oma huoleni kohdistuu erityisesti mikromuovien mahdollisiin vaikutuksiin sydän- ja verisuoniterveyteen. Vaikka suoraa yhteyttä mikromuovien

ja sepelvaltimotautien välillä ei ole vielä osoitettu, on olemassa useita mekanismeja, joiden kautta mikromuovit voisivat mahdollisesti vaikuttaa sydän- ja verisuoniterveyteen. Esimerkiksi mikromuovien aiheuttama tulehdusreaktio voi edistää ateroskleroosia, eli valtimoiden kovettumista. Lisäksi mikromuovien sisältämät kemikaalit voivat vaikuttaa verenpaineeseen ja veren hyytymiseen. Nanomuovien kyky ylittää veri-aivoeste herättää myös kysymyksiä niiden mahdollisista vaikutuksista sydämen toiminnan säätelyyn.

Seminaarissa tuotiin esiin useita haasteita ja mahdollisuuksia mikromuovien torjunnassa. Yksi keskeinen haaste on ihmisten kyvyttömyys elää täysin ”muovittomasti” nyky-yhteiskunnassa. Muovi on läsnä lähes kaikilla elämänalueilla, ja sen korvaaminen kokonaan on valtava haaste. Toinen suuri huolenaihe on mikromuovien pääsy maaperään, mikä voi vaikuttaa globaaliin ruoantuotantoon.

Seminaarissa mainittiin käyttömuovidirektiivi esimerkkinä siitä, että poliittisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa mikromuovien leviämiseen. Lisäksi pohdittiin mahdollisuutta hyödyntää muovia hajoitavia mikrobeja mikromuovien torjunnassa. Tämä on lupaava tutkimusalue, joka voi tarjota uusia ratkaisuja tähän globaaliin ongelmaan.

Yhteenvedona voidaan todeta, että mikromuovit ovat vakava uhka ympäristölle ja mahdollisesti myös terveydelle. Tarvitsemme lisää tutkimusta mikromuovien vaikutuksista, yhtenäisiä tutkimusmenetelmiä ja tehokkaita toimia mikromuovien pääsyn estämiseksi ympäristöön. On myös tärkeää lisätä tietoisuutta mikromuovien haitoista ja edistää kestävämpiä vaihtoehtoja muoville.

LATINALAISET SITAATIT

Kylläpä roomalaiset olivat viisaita!

Totta tosiaan, olivatpa roomalaiset viisaita! Nämä sitaatit, joita käytetään lähes päivittäin, ovat kaikki peräisin Rooman valtakunnasta.

Rooman valtakunta oli viisauden ja älyn kehto. Monet tuon ajan sanonnat ja sitaatit ovat säilyneet vuosisatojen ajan ja inspiroivat sekä antavat meille oivalluksia edelleen. Tässä artikkelissa tutkimme joitakin mieleenpainuvimpia latinalaisia sitaatteja ja niiden merkityksiä.

Mieleenpainuvia latinalaisia sitaatteja

- "Carpe diem"
 - o Merkitys: Tartu hetkeen.
 - o Selitys: Tämä runoilija Horatiuksen kuuluisa sitaatti kehottaa meitä nauttimaan jokaisesta hetkestä täysin siemauksin.
- "Veni, vidi, vici"
 - o Merkitys: Tulin, näin, voitin.
 - o Selitys: Julius Caesar lausui nämä sanat nopean sotavoiton jälkeen. Ne symboloivat tehokkuutta ja päättävyyttä.
- "Alea iacta est"
 - o Merkitys: Arpa on heitetty.
 - o Selitys: Tämäkin sitaatti on Julius Ceasarilta, ja hän sanoi sen ylittäessään Rubicon-joen armeijansa kanssa, aloittaen siten sisällissodan.
- "Errare humanum est"
 - o Merkitys: Erehtyminen on inhimillistä.
 - o Selitys: Tämä sanonta muistuttaa meitä siitä, ettei kukaan ole täydellinen ja että me kaikki teemme virheitä.
- "Dum spiro, spero"
 - o Merkitys: Niin kauan kuin hengitän, toivon.
 - o Selitys: Tämä sitaat-

ti ilmaisee järkkymätöntä toivoa ja sinnikkyyttä vaikeuksien edessä.

- "Ad astra per aspera"
 - o Merkitys: Tähtiin vaikeuksien kautta.
 - o Selitys: Tämä usein mottona käytetty sitaatti korostaa, että menestys vaatii ponnistelua ja että esteet on voitettava.
- "Memento mori"
 - o Merkitys: Muista, että kuolet.
 - o Selitys: Tämä sitaatti on muistutus elämän katoavaisuudesta ja nykyhetkessä elämisen tärkeydestä.
- "Si vis pacem, para bellum"
 - o Merkitys: Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan.
 - o Selitys: Tämä Publius Flavius Vegetius Renatukselle usein liitetty sitaatti viittaa siihen, että sotilaallinen voima voi olla välttämätöntä rauhan ylläpitämiseksi.
- "O tempora, o mores!"

o Merkitys: Oi aikoja, oi tapoja!

- o Selitys: Ciceronin käyttämä ilmaisu, jolla ilmaistaan huolta tai tyytymättömyyttä vallitsevaan tilanteeseen.
- "Festina lente"
 - o Merkitys: Kiirehdi hitaasti.
 - o Selitys: Keisari Augustukselle liitetty sitaatti kehottaa tasapainoiseen lähestymistapaan, jossa yhdistyvät nopeus ja tarkkuus.
- "Vox populi, vox Dei"
 - o Merkitys: Kansan ääni, Jumalan ääni.
 - o Selitys: Tämä sitaatti ilmaisee ajatuksen, että yleisellä mielipiteellä on tietty auktoriteetti tai pätevyys.
- "Amor vincit omnia"
 - o Merkitys: Rakkaus voittaa kaiken.
 - o Selitys: Vergiliuksen sitaatti ylistää rakkauden voimaa ja sen kykyä voittaa esteitä.

• "Audere est facere"

- o Merkitys: Rohkastuminen on tekemistä.
- o Selitys: Tämä sitaatti korostaa riskien ottamisen ja toimimisen tärkeyttä omien tavoitteiden saavuttamiseksi.
- "De gustibus non est disputandum"
- o Merkitys: Makusioista ei voi kiistellä.
- o Selitys: Tämä sitaatti muistuttaa, että maku on subjektiivinen ja että siitä on turha väitellä.

Yllä olevat latinalaiset sitaatit ovat vain pieni otos Rooman valtakunnan meillemme antamasta viisaudesta. Nämä sanonnat ja sitaatit ovat edelleen ajankohtaisia ja antavat meille arvokkaita oivalluksia elämästä, rakkaudesta, menestyksestä ja monesta muusta.

TARTUNTATAUDIT

TUBERKULOOSI

THL: Tuberkuloosi on edelleen olemassa – kansainvälisen työvoiman lisääntyminen Suomessa vaatii ennakointia

Tuberkuloosi, keuhkotauti, joka vielä muutama vuosikymmen sitten aiheutti Suomessa suurta tuhoa, on edelleen todellisuutta. Vaikka tauti on Suomessa saatu hyvin hallintaan, maailmalla se on edelleen yksi yleisimmistä infektio-taudeista. Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan tuberkuloosiin sairastui vuonna 2023 yli 10 miljoonaa ihmistä, ja tauti vaati yli miljoonan ihmisen hengen.

Tuberkuloosi oli Suomessa pitkään yleinen ja pelätty tauti. Jo ennen sotia kymmenet tuhannet ihmiset kärsivät tästä vaikeahoidettavasta ja usein kuolemaan johtavasta taudista, joka vaati vuosittain noin 7 000 ihmishenkeä. Hygieniaparannuksista tuli osa jokapäiväistä elämää – junavaunujen seinillä oli kylttejä, joissa oli kehoitus ”Älä sylje lattialle”, ja muita toimenpiteitä tehtiin tartunnan leviämisen vähentämiseksi. Tuberkuloosi on opettanut suomalaisille hygieniää,

Suomen mäntymetsiin syntyi parantola, joka rakennettiin antamaan hoitoa ja lepoa sairaille. Nykyään monet näistä rakennuksista ovat vailla toimintoa, minkä voimme kiitollisina todeta. Suomen ensimmäinen keuhkoparantola perustettiin vuonna 1889 Halilaan Karjalan kannakselle. 1930-luvulla rakennettiin kaksitoista suurta, kuntien omistamaa parantolaa, joissa oli yhteensä 2 527 vuodepaikkaa.

Vöyriässä oli parantola vuo-

Kinkomaan komea parantola, joka nyt on purettu

teen 1934 asti, ja Pietarsaareissa tuberkuloosipotilaita hoidettiin Östanlidin sairaalassa vuosina 1941–1970. Kun tuberkuloosi väheni, sairaalaa käytettiin jonkin aikaa muiden keuhkosairauksien, kuten astman, hoitoon. Kristiinankaupungissa oli Högåsenin parantola vuosina 1925–1964. Jyväskylän läheisyydessä Muuramen Kinkomaan sijaitseva upea parantola valmistui vuonna 1930. Toiminnan päätyttyä vuonna 1971 rakennukselle on ollut vaikea löytää uutta käyttötarkoitusta – ja tänä talvena se purettiin lopulta.

Viimeinen Suomeen rakennettu parantola oli Ahvenanmaan keskusparantola. Sotien aikana parantoloissa olevat tuberkuloosipotilaat joutuivat antamaan traagisen panoksen isänmaan hyväk-

si – heidät lähetettiin kotiin, jossa he usein kohtasivat pian varman kuoleman, kun haavoittuneet sotilaat ottivat haltuunsa heidän vuoteensa.

Mutta sitten tuli läpimurto. Kolme uutta lääkettä – streptomysiini, PAS ja isoniatsidi – muuttivat tilanteen hetkessä. Ajan myötä lisälääkkeitä lisättiin, ja tuberkuloosi voitettiin suurelta osin. Sairaus, joka aikoinaan kauhistutti väestöä, on nyt menneisyyttä monille ihmisille, mutta se ei ole kadonnut. Ei täysin.

Suomessa raportoidaan vuosittain noin 200 tuberkuloositapausta, joista suurin osa tapahtuu ulkomaalais-taustaisilla potilailla. Tämä johtuu osittain siitä, että tuberkuloosi on yleisempi monissa maissa, joista Suomeen muutetaan. Suomen kasvava kansainvälinen työvoima ed-

ellyttää, että terveydenhuoltojärjestelmä on varautunut tuberkuloosin varhaiseen tunnistamiseen ja tehokkaiseen hoitoon.

Tuberkuloosi – salakavalatauti

Tuberkuloosi tarttuu hengitysteitse, ja tartunta vaatii yleensä pitkän tai toistuvan altistuksen. Tauti voi jäädä piilevään muotoon ja aktivoitua vasta vuosien kuluttua tartunnasta. Tämä tekee taudin tunnistamisesta haastavaa, sillä oireet voivat olla epämääräisiä tai puuttua kokonaan.

”Tyypillinen tuberkuloosipotilas on Suomessa joko iäkäs suomalaissyntyinen, joka on saanut tartunnan nuoruudessaan, tai nuori tai työikäinen maahan muuttanut henkilö”, kertoo THL:n

Lapsia parantolassa 30-luvulla. Kuva: Suomen valokuvataiteen museo/Wikimedia Commons.

johtava asiantuntija Hanna Soini.

sairastavan kanssa.

Ennakointi ja tehokas hoito avainasemassa

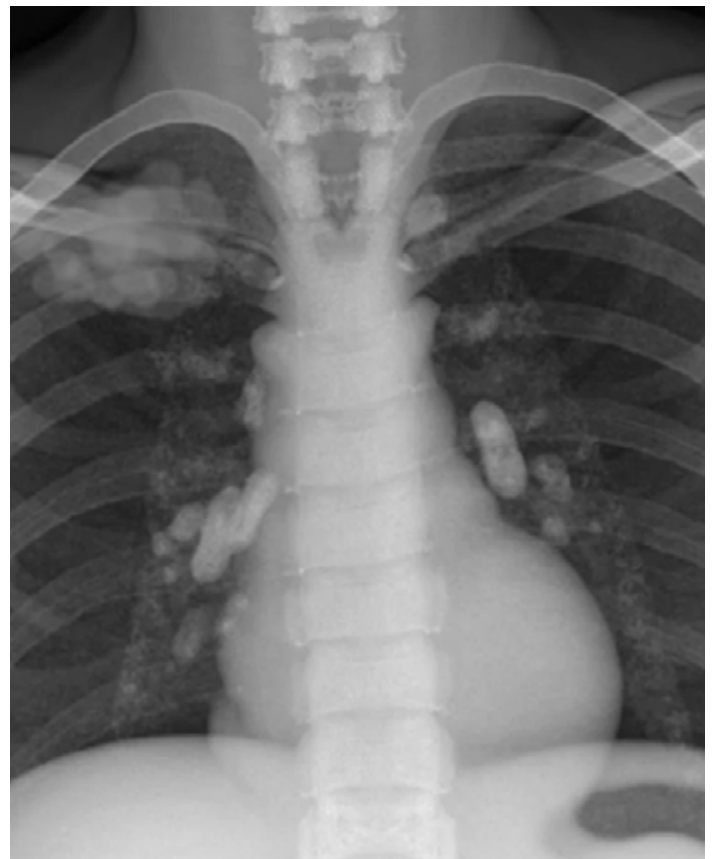
Tuberkuloosi on yleisvaarallinen tartuntatauti, jonka hoitoa ja torjuntatoimia ohjaa tartuntatautilaki. Tautia hoidetaan usean lääkkeen yhdistelmällä, ja hoito kestää useita kuukausia. Tuberkuloosin tutkimukset ja hoito ovat tutkittaville ja sairastuneille maksuttomia.

Jotta tuberkuloosin leviäminen Suomessa voidaan estää, on tärkeää, että terveydenhuolto tunnistaa taudin varhaisessa vaiheessa ja aloittaa tehokkaan hoidon. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota riskiryhmiin, kuten maahan muuttaneisiin ja henkilöihin, jotka ovat olleet tekemisissä tuberkuloosia

Kansainvälinen yhteistyö tärkeää

Tuberkuloosin torjunta vaatii kansainvälistä yhteistyötä, sillä tauti ei tunne rajoja. Suomen on oltava aktiivinen toimija kansainvälisessä tuberkuloosin vastaisessa työssä, jotta tauti saadaan maailmanlaajuisesti kuriin.

Vaikka tuberkuloosi on Suomessa harvinainen tauti, sen olemassaolo on edelleen muistutuksena siitä, että tartuntataudit eivät ole kadonneet minnekään. Kansainvälisen työvoiman lisääntyminen Suomessa vaatii terveydenhuollolta valmiutta tuberkuloosin varhaiseen tunnistamiseen ja tehokkaiseen hoitoon.

Tuberkuloosi oikean keuhkon ylälohkossa

PALOSAAREN KIRKON TAIDETTA

Alexandra Theodora Frosterus-Såltin: Palosaaren kirkko ja kaksi hänen tauluaan

Palosaaren kirkon suunnitteli arkkitehti A. W. av Stenfors ja se valmistui vuonna 1910. Kirkon rakentamisen mahdollistivat Gustaf Duvaldtin lahjarahastosta lahjoitetut varat, ja sitä kutsuttiin Betanian rukoushuoneeksi.

Marraskuussa 1910 Vaasan kirkkovaltuusto käsitteli Palosaaren kirkon alttaritaulua. Vasa-Posten 26.11.1910 kirjoittaa keskustelusta:

”Palosaaren rukoushuoneen alttaritaulun hankinnasta puheenjohtaja kertoi, että taiteilija, tohtori Alexandra Sältin oli tarjoutunut maalaamaan sellaisen ilman korvausta, jos seura-

kunta olisi valmis maksamaan materiaaleista. Tätä tarkoitusta varten oli kerätty jo yhteensä 303 markkaa, ja lisää oli tulossa. Tarjous otettiin kiitollisena vastaan. Pastori O. Ahlström ehdotti toimikunnan asettamista tukemaan taiteilijaa käytännön asioissa. Ehdotus hyväksyttiin ja toimikunnan jäseniksi valittiin pastori Ahlström, tohtori Rosendahl ja arkkitehti Stenfors.

Pastori Ahlström kertoi läsnäolijoille, että taiteilija oli ajatellut Kristusta Betanian veljien ja sisarten subjektina ”Maria Jeesuksen jalkojen juuressa”, koska rukoushuonetta kutsuttiin Betaniaksi ja ensimmäinen siel-

lä saarnattu teksti käsitteli juuri tätä aihetta.

Kirkolliskokous päätti, että seurakunnan kiitollisuus suuremmoisesta lahjasta merkitään pöytäkirjaan.”

Alttaritaulun ”Kristus Betaniassa” maalasi Alexandra Frosterius-Sältin vuonna 1912 ja se oli yksi viimeisistä hänen maalauksistaan alttaritauluista. . Frosterius-Sältin asui tuolloin Vaasassa ja tarjoutui maalaamaan maalauksen ilmaiseksi, kunhan seurakunta maksaisi materiaalit. Koska Palosaaren kirkkoa kutsuttiin alun perin Betaniaksi, kirkkovaltuutetut ja taiteilija katsoivat, että sopiva aihe altta-

Palosaaren kirkko

Kristus Betaniassa, altaritaulun keskeinen motiivi

90-vuotias seurakuntalainen lahjoitti merkkipäivänsä kunniaksi kaikille vapaan konsertin Palosaaren kirkossa, vuosi sitten. Kirkkosali oli täynnä yleisöä. Konsertin aloitti vaasalainen LauluLiisat-kuoro.

ritaululle voisi olla ”Kristus Betaniassa”. Tietojemme mukaan tämä taiteilija ei ole käyttänyt tätä aihetta missään muualla. .

Värit punainen, sininen ja vihreä näkyvät alttaritaulussa puhtaina ja kirkkaina väreinä. Väriaine levitetään ohuesti ja kangas näkyy paikoin. Jeesus vieraillee Marian ja Martan luona ja ilmapiiiri on varsin herkkä. Kirkkoarkkitehti Stenfors suunnitteli alttaritauluun uusgoottilaiset vaaleat tammikehykset.

Kirkkosalin lasimaalaukset on tehnyt taiteilija Lennart Segersträhle, Alexandran veljentyttären poika. Taiteelliset taidot ja kiinnostus kirkkotaiteeseen kulivat suvussa. Lasimaalaukset valmistuivat vuonna 1929, kuusi

kummallakin pitkittäispuolella. Alttarilta katsottuna vasemmalla ovat Vanhan testamentin aiheet sekä Jeesuksen syntymä ja kaste. Vastakkaisella seinällä kuvataan Jeesuksen elämää ja opetuksia. Jokainen aihe koostuu pääkuvasta ja matalasta alaikkunasta, jossa yläosan teema muuttuu koristeelliseksi koostumukseksi.

Altтарin sivuilla on myös kaksi vuonna 1938 valmistunutta aiheryhmää, joissa kummassakin on kuusi ikkunaa. Altтарin vasemmalla puolella on Getsemane-aihe ja oikealla Jeesuksen kuolema, hautaaminen ja ylösnousemus.

Mutta takaisin Alexandra Fros-terus-Sältiniin. Altтарitaulu ei ole hänen ainoa taideteoksensa

Brändön kirkossa. On vielä yksi maalaus.

Vuonna 1908 Nuorten Naisten Kristillinen Seura oli pitänyt vuosikokouksensa Vaasassa. Alexandra lahjoitti vuosikokouksen aikana piirroksen, jossa oli aihe ”Viisaat neidot”, joka yhdistyksen vuosikokouksen salissa kunnipaikalla. Muutamaa vuotta myöhemmin Alexandra, joka oli tämän yhdistyksen jäsen, maalasi öljymaalauksen samanlaisilla aiheilla, mutta siinä maalauksessa on vain yksi neitsyt, joten maalausta voitaisiin ehkä kutsua ”viisaaksi neidoksi”. Hän lahjoitti maalauksen myös K.F.U.K.:lle. Erilaisten vaiheitten kautta tämä maalaus on nyt Vaasan seurakuntien omistuksessa ja sijaitsee

Palosaaren kirkon yläkerrassa.

Lähde: Vaasan ruotsalainen seurakunta

Vuonna 1907 Alexandra täytti 70 vuotta

6. joulukuuta 1907 Alexandra juhli 70-vuotispäiväänsä. Tuoloin 70 vuotta oli hyvin korkea ikä. Hänet huomioitiin Vasabladetissa pitkällä artikkelilla, jossa häntä väitettiin Suomen eturivin taidemaalariksi:

”Huomenna täyttää Suomen merkittävimmän taidemaalarin, tohtori Alexandra Sältin, o.s. Frosterus, seitsemänkymmentä vuotta.

Taiteilijan tunnettu vaatimattomuus sallii harvoin nimensä esiintyä julkisuudessa, mutta sallittakoon meidän hänen 70-vuotispäivänään rikkoa hänen toivettaan tässä suhteessa. Pidämme tärkeänä velvollisuutenamme osoittaa kunnioitusta ja kiittää taiteilijaa siitä tärkeästä työstä, jota hän on tehnyt taiteen pyhällä kentällä.

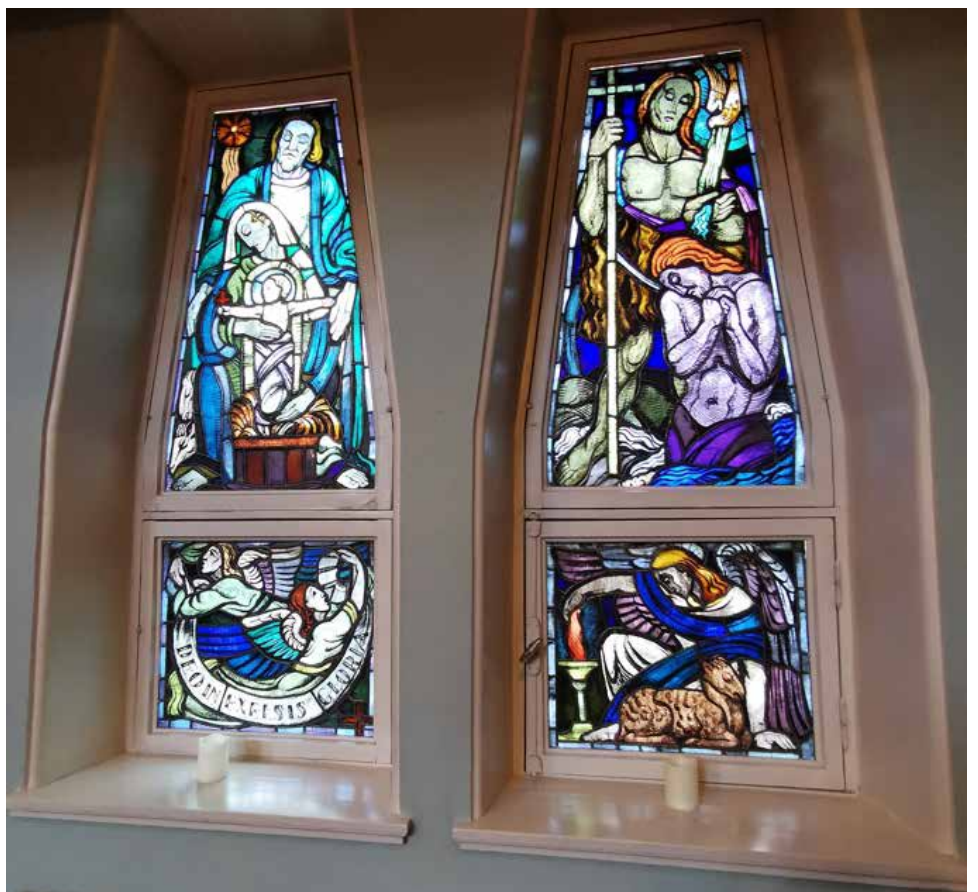
Kuten tohtori Sältin, syistä, jotka aiemmin todettiin, erityisesti nuoremmalle sukupolvelle, ei pitäisi olla kovin tunnettu, annamme tässä muutamia lyhyitä elämäkerrallisia tietoja.

Tohtori Sältin syntyi 6. joulukuuta 1837 Inkoossa. Hänen isänsä oli Benjamin Frosterus, professori ja myöhemmin Mustasaaren kirkkoherra. Jo 20-vuotiaana hänellä oli niin suuret odotukset Taideyhdistyksen näyttelyssä Helsingissä, että yhdistys ilmaisi suuren tyytyväisyytensä hänen edistymisestään erillisessä kirjeessä hänelle.

Hän sai varsinaisen koulutuksensa vuosina 1857-63 Saksassa, Ranskassa ja Itävallassa, missä

Viisas neiti Palosaaren kirkossa

Alexandra Frosterus' veljentyttären poika, Lennart Segerstråle, on tehnyt lasimaalaulset

hän opiskeli aikansa merkittävimpien mestareiden kanssa. Vuonna 1866 taiteilija avioitui Wasan kaupunginlääkäriin Fredrik Viktor Sältinin kanssa.

Miehensä kuoltua vuonna 1873 hän muutti Turkuun Zachris Topeliuksen ja Johan Wilhelm Snellmanin kannustamana, jotka molemmat olivat hyvin kiinnostuneita hänen taiteellisista pyrkimyksistään, ja sai paikan opettajana Turun taideyhdistyksen koulussa. Siellä työskennellessään hän teki lisää opintomatkoja mantereelle. Vuonna 1889 hän muutti Helsinkiin ja vuonna 1900 Wasaan, jossa hän on siitä lähtien asunut poikansa Torsten Sältinin kanssa.

Varhaisemmalla kaudellaan rouva S. teki itsestään merkittävimmän laatumaalarin, ja hänen ihastuttavat kuvansa, joissa oli aiheita pääasiassa kodista ja lasten maailmasta, herättivät koristeetonta ihailua. Tästä ajasta voidaan mainita: Lapsen hautajaiset, Äiti nukkuvan lapsensa sängyssä, Pienet surut, Pieni poikapoika jne. Useita hänen maalauksiaan on Ateneumissa ja yksityiskodeissa, kuten Runebergin kotona Porvoossa.

1870-luvun lopulta lähtien taiteilija on omistautunut pääasiassa pyhälle maalaukselle ja saanut käsistään noin 40 alttaritaulua, jotka koristavat yhtä monia kirkkoja maassamme, pääasiassa maakunnissa. Taiteilijan epätavallisen jalo nokkeluus ja lämmin uskonnollinen tunne toistuvat näissä alttaritauluissa, jotka ovat niin sanoinkuvaamattoman viehättäviä, ilmeikkäitä ja erottuvat kauneimmista ja kirkkaimmista väreistä. "Katson enemmän tohtori Sältinin alttaritaulua kuin mitään muuta mo-

Luutapoika, J. L;- Runebergin tilaama taulu joka edelleen on nähtävissä Runeberg-museossa Porvoossa. Alexandra maalasi kaksi taulua tällä motiivilla, toinen niistä on Pohjanmaan museossa. Ja poika, kertoman mukaan poika on Vöyristä ja nimeltä Isak.

"Pienet surut" ja "Äiti lapsen vuoteen äärellä"

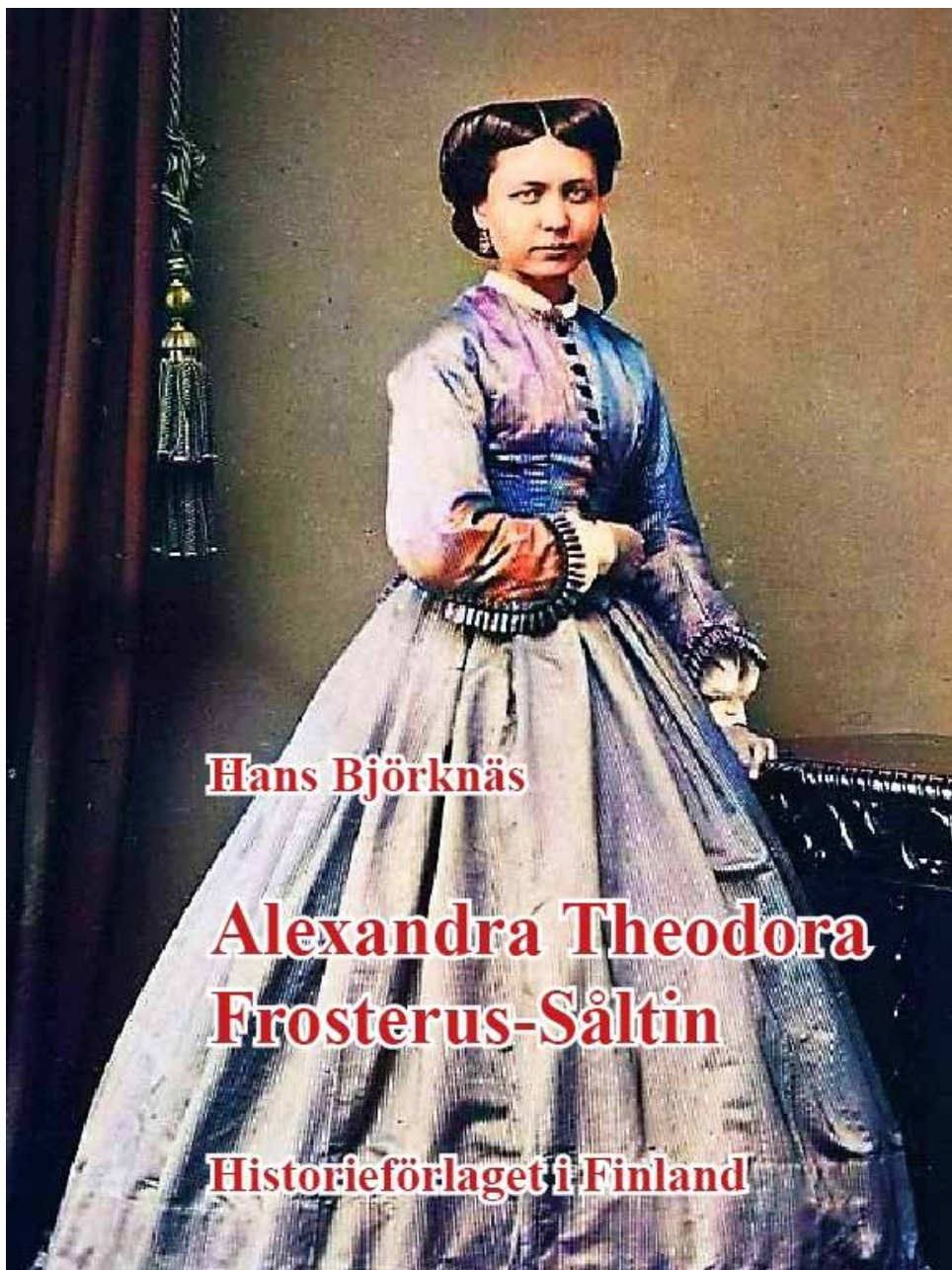

dernin norjalaisen tai ruotsalaisen taidemaalarin taideteosta”, sanoi tunnettu norjalainen esteetikko, ja tästä kaikki ne, joilla on ollut mahdollisuus nähdä yksi hänen kuvistaan, ovat samaa mieltä. On vain valitettavaa, että nämä tilaisuudet ovat niin harvinaisia.

Rouva S:n mainitsemat aiheet ovat: Tule luokseni (Karjalohja, Kristina, Mustiala, Kerimäki, Koskis, Oriwesi, Sahalakit, Muurla, St. Andreae). Helatorstai (Sakola, Hiitola, Maalahti, Palosaari, Punkanlaidun, Lappeenranta), kirkastumisen päivä (Sund, Angelnemi, Iisalmi, Uusikaarlepyy, Tampere, Savonlinna), Kristus ja Maria Magdaleena (Tawastehus, Walkeala, Wirdois ja Ilmajoki), Kristus Getsemanessa (Seinäjoki, Humppila, Lappeenrannan rakuunakirkko), Jeesus siunaa lapsia (Kauhawa, Lapua, Finnby), Kristus ja kanaantilainen nainen (Harjawalta, Messukylä), Kristus ja syntinen (Kronoborg, Hämeenlinnan vankila), Kristuksen Ylösnousemus (Eura, Padasjoki), Kristus ristillä (Perniö), Kristus tynnyttää myrskyn (Jomala). Kaksi viimeistä kuvaa on maalattu Kokkolan ja Jeppon seurakunnalle, jälkimmäinen lahja Transvaalissa asuivilta maanmiehiltään.

On vaikea uskoa, että tohtori Salltin on 70-vuotias. Täydellinen terveys ja aktiivisuus löytyvät harvoin 70-vuotiaana, mutta hänellä on kaikki tämä, ja monia kauniita alttaritauluja voidaan jatkossakin odottaa hänen kädestään.

Tällä hetkellä taiteilija työstää kuvaa Sysmän kirkkoon; aihe on ”Kristus Getsemanessa”. Tavlän on lahjoitus mainitulle seurakunnalle, ja rouva Sältinin ehdo-

tus voitti 25 kilpailijan joukossa.

Taiteilijan elämäntyö on suuri ja kaunis, ja toivotamme hänelle tyytyväisyyden tunnetta siitä, että hän on saavuttanut jotain elämässä pysyvää, jotain, joka kestää kauemmin kuin kuolema, mikä tunne on vanhuksen suurin ilo. Onnittelemme tohtori Sällinia sydämellisesti ja yhteiskuntaamme 70-päivämme johdosta.”

**Alexandra Theodora
Frosterus-Såltin
1837-1916**

ONNI

Onnellisuuden maantiede – Pakina Suomesta ja Vaasasta

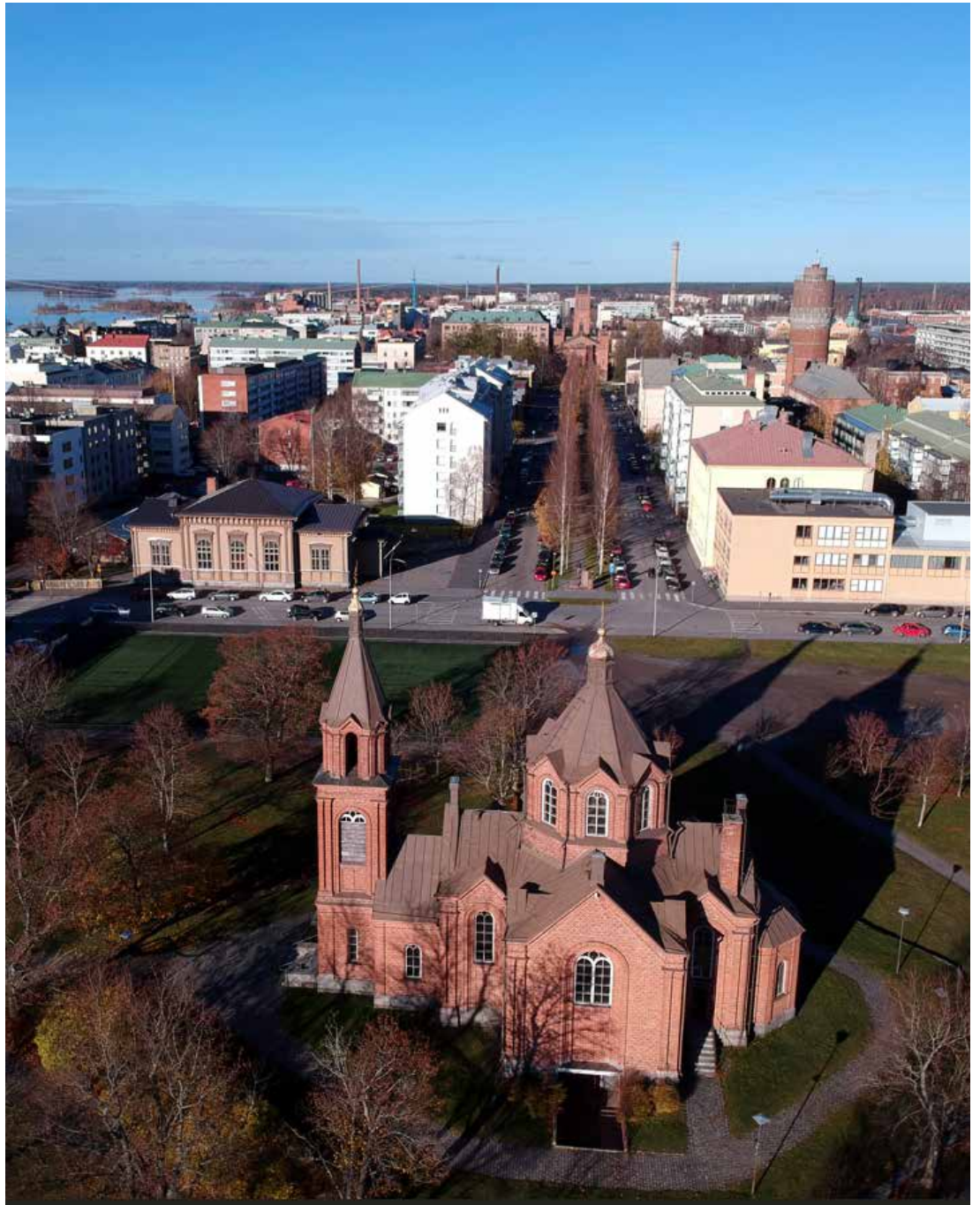
Kahdeksan vuotta peräkkäin! Se on kuin olympiakultaa maratonilla, mutta onnellisuudessa. Suomi, tämä pohjoinen maa, jossa on tuhansia järviä ja vielä enemmän hyttysiä, on jälleen kruunattu maailman onnellisimmaksi maaksi. World Happiness Report 2025 on täällä ja Suomi on jälleen kärjessä.

Joku voi ihmetellä, mitä Suomen vesillä on? Tai ehkä se on raikas ilma, pitkät kesäillat tai lakritsintuoksuinen sauna? Tai ehkä, vain ehkä, onko se hiljainen, mutta niin lämmin suomalainen kansansielu?

Kun katsot luetteloa, näet selkeän kuvion. Pohjoismaat hallitsevat Tanskaa, Islanti ja Ruotsi ovat tiiviisti perässä. Sitten tulevat Alankomaat ja Costa Rica eksoottisena yllätyksenä. Listan pohjalla ovat kuitenkin sellaiset maat kuin Malawi, Libanon, Sierra Leone ja viimeisenä mutta ei vähäisimpänä Afganistan.

Kontrastit ovat silmiinpistäviä. Turvallisesta ja vauraasta Suomesta sodan runtelemiin ja köyhiin maihin. Se saa sinut ajattelemaan, mitä onnellisuus todella on. Onko se aineellista vaurautta vai jotain muuta? Jotain aineettomampaa, kuten turvallisuutta, yhteisöllisyyttä ja luottamusta?

Ja sitten on Vaasa, kaupunki, jonka sanotaan olevan Suomen onnellisin. Jos Suomi on maailman onnellisin maa, niin varmasti Vaasan täytyy olla maailman onnellisin kaupunki? Kuvittelen onnellisia vaasalaisia kävelemässä rantakadulla, syömässä jäätelöä ja nauramassa lokkien kanssa. Tai he voivat istua rauhassa puistossa, nauttia auringosta ja tuntee sisäistä rauhaa, jota vain vaa-

salainen voi tuntea.

Ne, jotka eivät ole käyneet Vaasassa, tuntevat luultavasti voimakasta kaipuuta vierailta jonain päivänä tässä onnellisessa kaupungissa. He haluavat nähdä omin silmin tämän onnen Mekan. He haluavat hengittää iloista ilmaa, maistaa iloista vettä ja ehkä, vain ehkä, saada pienen välähdyksen suomalaisesta onnesta, josta kaikki

puhuvat.

Mutta olipa kyseessä Vaasa, Helsinki tai muualla Suomessa, on selvää, että tässä maassa tapahtuu jotain erityistä. Ehkä se ei ole yksittäinen tekijä, vaan monien yhdistelmä. Ehkä juuri suomalainen sisu, sekoitus itsepäisyyttä ja sinnikkyyttä, antaa suomalaisille mahdollisuuden selviytyä niin pimeistä talvista kuin vaikeista naapureista-

kin. Saunomisesta puhumattakaan.

Oli salaisuus mikä tahansa, voimme kaikki oppia Suomesta jotain. Ehkä kyse on elämän pienten asioiden arvostamisesta, kiitollisuudesta siitä, mitä sinulla on, ja toisistamme huolehtimisesta. Tai ehkä se on vain hyvä sauna ja riittävästi lakritsia ja näkkileipää.

KEHITYSMAAT

AFRIKAN RUOKA- JA LÄÄKEPULA

USA on lopettanut Afrikkaan suunnattua kehitysapua, melkein kokonaan. Mitkä seuraukset tästä voi olla.

Yhdysvallat on pitkään ollut yksi suurimmista ulkomaisen avun antajista Afrikalle, ja se tarjoaa vuosittain miljardeja dollareita terveysaloitteiden, ruokaturvan, koulutuksen ja talouskehityksen tukemiseen. Jos Yhdysvallat lopettaisi äkillisesti kaiken avun mantereelle, seuraukset olisivat katastrofaaliset, pahentaisivat nykyisiä kriisejä ja luoisivat uusia. HIV-epidemian mahdollisesta räjähdysmäisestä kasvusta lääkeresistenttien HIV-kantojen nousuun ja lisääntyneeseen nälkään, heijastusvaikutukset tuntuisivat kaikkialla Afrikassa ja sen ulkopuolella.

HIV-epidemia: tikittävä aikapommi Yksi välittömimmistä ja tuhoisimmista avun leikkaamisen seurauksista olisi vaikutus HIV:n hoito- ja ehkäisyohjelmiin. Yhdysvaltain presidentin vuonna 2003 käynnistämä AIDS-hätäsuunnitelma (PEPFAR) on ollut kulmakivi maailmanlaajuisessa HIV/AIDSin vastaisessa toiminnassa. PEPFAR on tarjonnut hengenpelastavaa antiretroviraalista hoitoa (ART) miljoonille ihmisille, tukenut ennaltaehkäisyohjelmia ja vahvistanut terveydenhuoltojärjestelmiä Afrikassa.

Jos Yhdysvaltain apu lopetettaisiin, antiretroviraalisten lääkkeiden toi-

mitukset häiriintyisivät vakavasti. Miljoonat ihmiset, jotka luottavat näihin lääkkeisiin HIV:n hallinnassa ja AIDSin etenemisen estämisessä, jäisivät ilman hoitoa. Tämä voi johtaa aidsiin liittyvien kuolemien jyrkkään kasvuun, mikä kumoo vuosien edistyksen. UNAIDSin mukaan noin 25,6 miljoonaa ihmistä Saharan eteläpuolisessa Afrikassa elää HIV-tartunnan saaneena, ja monet ovat riippuvaisia PEPFAR-rahoitteisista ohjelmista selviytyäkseen.

Lisäksi hoidon keskeyttäminen voi johtaa lääkeresistenttien HIV-kantojen kehittymiseen. Kun potilaat eivät ota lääkkeitään johdonmukaisesti, virus voi mutatoitua ja tulla vastustuskykyiseksi lääkkeille, mikä vaikeuttaa sen hoitoa. Tämä ei ainoastaan vaarantaisi yksilön terveyttä, vaan aiheuttaisi myös merkittävän kansanterveydellisen riskin, koska lääkeresistentti HIV voisi levitä nopeasti ja heikentää maailmanlaajuisia pyrkimyksiä hallita epidemiaa.

Nälkä ja ruokaturvattomuus: syvenevä kriisi

Yhdysvaltain avulla on ratkaiseva rooli Afrikan ruokaturvan puutteen torjunnassa. Yhdysvaltain kansainvälisen kehityksen viraston (USAID) ja muiden järjestöjen rahoittamat ohjelmat tarjoavat hätär-

uoka-apua, tukevat maatalouden kehitystä ja parantavat miljoonien ihmisten ravitsemusta. Jos tätä apua leikattaisiin, jo ennestään vakavasta elintarvikkepulasta kärsivät maat ajautuisivat kuilun partaalle.

Maat kuten Somalia, Etelä-Sudan ja Jemen (vaikkakaan eivät Afrikassa, jotka ovat vahvasti riippuvaisia Yhdysvaltain avusta) olisivat erityisen haavoittuvia. Nämä maat kamppailevat jo konfliktien, ilmastonmuutoksen ja taloudellisen epävakauden kanssa, jotka ovat jättäneet miljoonat nälänhädän partaalle. Ilman Yhdysvaltain apua Maailman ruokaohjelmalla (WFP) ja muilla järjestöillä olisi vaikeuksia tarjota riittävää ruoka-apua, mikä johtaisi lisääntyneeseen aliravitsemukseen, ja nälänhätään.

Lapset kärsivät eniten.

Varhaislapsuuden aliravitsemus voi aiheuttaa hidastumista, heikentää kognitiivista kehitystä ja lisää alttiutta sairauksille. Laajalle levinneen aliravitsemuksen pitkän aikavälin seuraukset olisivat syvällisiä, ja ne vaikuttaisivat paitsi yksilöiden elämään myös kokonaisten kansakuntien taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen.

Terveydenhuoltojärjestelmien romahtaminen

Yhdysvaltain apu on ollut avainasemassa terveydenhuoltojärjestel-

mien vahvistamisessa kaikkialla Afrikassa. HIV/AIDS-ohjelmien lisäksi Yhdysvaltain rahoituksella tuetaan äitien ja lasten terveyttä, rokotuskampanjoita ja tartuntatautiin, kuten malarian ja tuberkuloosin, torjuntaa. Avun leikkaaminen jättäisi monet terveydenhuoltojärjestelmät alirahoitetuksi ja huonosti varustautuneiksi vastaamaan väestönsä tarpeisiin.

Taloudellinen ja poliittinen epävakaus

Yhdysvaltain avun vetäytymisellä voi olla myös merkittäviä taloudellisia ja poliittisia seurauksia. Monet Afrikan maat ovat riippuvaisia ulkomaisesta avusta täydentääkseen budjettejaan ja rahoittaakseen kehityshankkeita. Tuen äkillinen leikkaus voi johtaa taloudelliseen epävakauteen, julkisten palvelujen vähenemiseen ja työttömyyden lisääntymiseen.

Poliittinen epävakaus voi myös kasvaa, kun hallitukset kamppailevat vastataakseen väestönsä tarpeisiin. Joissakin tapauksissa tämä voi johtaa yhteiskunnalliseen levottomuuteen, konflikteihin ja massamuuttoon. Tästä johtuva epävakaus ei vaikuttaisi vain Afrikkaan, vaan sillä voisi olla myös maailmanlaajuisia vaikutuksia, kuten lisääntyneet pakolaisvirrat ja lisääntyneet turvallisuushuolet.

MINNA CANTH

MINNA CANTH

”Naiskysymys on ihmiskunnan kysymys”

Minna Canthin päivä 19 maaliskuuta

Miksi maailman onnellisimmassa maassa on niin paljon naisiin kohdistuva väkivalta?

Suomi juhlii 19. maaliskuuta Minna Canth -päivää, joka on omistettu yhden Suomen merkittävimmistä kirjailijoista ja yhteiskunnallisista vaikuttajista. Minna Canth (1844–1897) oli aikansa edelläkävijä, joka nosti esiin naisten oikeuksia ja yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta teoksissaan ja puheissaan. Hänen tunnetuksi tullut lause, ”Naiskysymys ei ole vain naiskysymys, se on ihmiskunnan kysymys”, kuvaa hyvin hänen näkemystään siitä, että naisten aseman parantaminen ei ole vain naisten oma etu, vaan se hyödyttää koko yhteiskuntaa. Tämä ajatus on edelleen merkityksellinen, erityisesti kun tarkastelemme nykypäivän haasteita, kuten naisten väkivaltaista kohtelua.

Minna Canth: Elämä ja perintö

Minna Canth syntyi Tampereella vuonna 1844 ja kasvoi perheessä, joka arvosti koulutusta. Hän opiskeli opettajaksi Jyväskylän seminaarissa, mikä oli harvinainen mahdollisuus naiselle tuohon aikaan. Avioiduttuaan hän muutti Kuopioon, jossa hän aloitti kirjailijan uran ja nousi yhdeksi Suomen tunnetuimmista kirjailijoista. Canth teki teoksissaan tiukkaa yhteiskuntakritiikkiä, käsitellen aiheita kuten naisten oikeudet, köyhyys ja uskonnon rooli yhteiskunnassa. Hänen näytelmänsä ”Työmiehen vaimo” (1885) on yksi tunnetuimmista teoksista, joka käsittelee naisen asemaa avioliitossa ja yhteiskunnassa.

Canth ei pelkästään kirjoittanut naisten oikeuksista, vaan hän toimi itse aktiivisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa. Hän oli ensimmäisiä suomalaisia naisia, jotka käyttivät julkista alustaa vaatimaan yhteiskunnallisia muutoksia. Hänen aja-

Minna Canth-patsas Kuopiossa

tuksensa naisten tasa-arvosta ja yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta ovat säilyneet ajankohtaisina vielä tänäkin päivänä.

Suomi: Onnellisuus ja ristiriidat

Suomi on usein palkittu maailman onnellisimmaksi maaksi, ja se on tunnettu korkeasta elintasostaan, hyvinvointiyhteiskunnastaan ja tasa-arvosta. Maailmanlaajuisissa vertailuissa Suomi on myös yksi turvallisimmista maista. Kuitenkin, vaikka Suomi on monessa suhteessa esimerkkiyhteiskunta, naisten väkivaltaisen kohtelun määrä on hälyttävän korkea. Tilastojen mukaan Suomi on Euroopan unionin toiseksi korkeimman naisiin kohdistuvan väkivallan

tasoinen maa. Tämä ristiriita herättää kysymyksiä siitä, miksi näin on ja miten tähän voidaan puuttua.

Yksi selitys voi olla se, että Suomi on tehnyt merkittäviä edistysaskeleita tasa-arvon saralla, mikä on saattanut johtaa siihen, että naisten väkivaltaan puututaan aktiivisemmin ja siitä raportoidaan enemmän kuin joissain muissa maissa. Toisaalta tämä ei poista sitä tosiasiaa, että väkivalta on edelleen merkittävä ongelma. Naisiin kohdistuva väkivalta on usein piilotettua, ja se liittyy syvällä yhteiskunnassamme juurtuneisiin rakenteisiin ja asenteisiin.

Naiskysymys on ihmiskunnan kysymys

Minna Canthin lause ”Naisky-

symys ei ole vain naiskysymys, se on ihmiskunnan kysymys” on tänä päivänä ajankohtaisempi kuin koskaan. Naisiin kohdistuva väkivalta ei ole vain naisten ongelma, vaan se on koko yhteiskunnan ongelma. Se heijastaa syvempiä rakenteellisia ongelmia, kuten vallan ja kontrollin käyttöä, sukupuolten välistä epätasa-arvoa ja kulttuurisia normeja, jotka sallivat väkivallan normalisoitumisen.

Väkivallan ehkäisemiseksi tarvitaan monipuolista lähestymistapaa. Koulutus ja tiedottaminen ovat keskeisiä, jotta väkivallan syitä ja seurauksia ymmärretään paremmin. Lisäksi on tärkeää tukea uhreja ja tarjota heille turvapaikkoja ja apua. Yhteiskunnan tulisi myös puuttua syrjiviin rakenteisiin ja edistää tasa-arvoa kaikilla elämänalueilla.

Minna Canthin perintö muistuttaa meitä siitä, että naisten oikeudet ovat keskeinen osa yhteiskunnan kehitystä. Kun naisten asema parantuu, hyötyy siitä koko yhteiskunta. Suomi on edennyt pitkän matkan tasa-arvon saralla, mutta Minna Canthin sanoma on edelleen merkityksellinen: naiskysymys on ihmiskunnan kysymys, ja sen ratkaiseminen vaatii kaikkien panosta.

Minna Canthin ajatukset ja työ ovat inspiroineet sukupolvia, ja hänen perintönsä elää edelleen. Hänen lauseensa ”Naiskysymys ei ole vain naiskysymys, se on ihmiskunnan kysymys” toimii muistutuksena siitä, että tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistäminen on kaikkien vastuulla. Suomi on tehnyt merkittäviä edistysaskeleita, mutta naisten väkivaltaisen kohtelun korkea taso osoittaa, että työtä on vielä tehtävänä. Minna Canthin henkiin uskollisina meidän tulisi jatkaa taistelua yhteiskunnasta, jossa kaikki voivat elää turvallisesti ja tasa-arvoisesti.

TERVEYS

ADHD

Jopa 19% pojista syö ADHD-lääkkeitä – onko kyseessä yli-diagnosointi? ADHD-diagnoosien räjähdysmäinen kasvu herättää huolta asiantuntijoissa.

Lasten ja nuorten ADHD-diagnoosien määrä on jatkanut huolestuttavaa kasvuaan Suomessa, ilmenee Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) uusimmista tiedoista. Erityisen huolestuttavaa on poikien ADHD-lääkkeiden käytön yleisyys, joka on joissakin hyvinvointialueissa noussut jopa 19 prosenttiin alakouluikäisistä pojista. Tämä herättää vakavia kysymyksiä siitä, onko kyseessä todellinen neurokehityshäiriöiden lisääntyminen vai mahdollisesti yli-diagnosointi.

Tilastot kertovat karua kieltään: vuonna 2023 noin 11 prosentilla alakouluikäisistä pojista oli ADHD-diagnosi, ja 13–17-vuotiailla pojilla vastaava osuus oli noin 10 prosenttia. Tyttöilläkin diagnoosien määrä on kasvanut,

mutta poikien osuus on edelleen huomattavasti suurempi. Erityisesti Itä-Suomessa ADHD-diagnoosit ja lääkkeiden käyttö ovat yleisimpiä, kun taas Pohjanmaalla ja Itä-Uudellamaalla ne ovat harvinaisempia.

THL:n ylilääkäri Terhi Aalto-Setälä myöntää, että ADHD-oireet tunnetaan nykyään hyvin, ja tutkimuksiin hakeudutaan aiempaa useammin. Hän kuitenkin painottaa, että oireilua voi selittää moni muukin tekijä kuin ADHD, minkä vuoksi tarvitaan huolellista selvittelyä. ”Tämä on merkittävä haaste erityisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuololle, jonne tämä selvittelypaine enenevästi kohdistuu”, Aalto-Setälä toteaa.

Kelan erikoistutkija Miika Vuori on samoilla linjoilla.

Hän huomauttaa, että suuret alueelliset erot diagnooseissa ja lääkehoidossa viittaavat siihen, että tutkimus- ja hoitokäytännöissäkään on merkittävää alueellista vaihtelua. ”Tähän tulee kiinnittää nykyistä enemmän huomiota”, Vuori korostaa.

Asiantuntijat ovat huolissaan siitä, että ADHD:n hoitokäytännöt ja mahdollinen virhediagnostiikka ovat herättäneet huolta Suomen lisäksi myös muissa maissa, kuten Islannissa ja Ruotsissa. Islannissa ADHD-lääkkeiden käyttö lapsilla ja nuorilla on jopa yleisempää kuin Suomessa.

On selvää, että lasten ja nuorten ADHD on myös yhteiskunnallinen kysymys. Yli-diagnosointi voi johtaa siihen, että lapset ja nuoret saavat lääkkeitä, joita he eivät välttämättä tarvitse, ja tämä voi aiheuttaa haitallisia sivuva-

ikutuksia. Toisaalta hoitamaton ADHD voi johtaa vakaviin ongelmiin, kuten koulunkäynnin vaikeuksiin, sosiaalisiin ongelmiin ja mielenterveysongelmiin.

THL:n ja Kelan asiantuntijoiden mukaan alakouluikäisten poikien ADHD-diagnoosien vuosiesiintyvyys Suomessa tulee nousemaan nykytietojen valossa noin 15 prosenttiin ja 13–17-vuotiailla tytöillä noin 8–10 prosenttiin ennen kasvun tasaantumista. Tämä tarkoittaa, että yhä useampi lapsi ja nuori saa ADHD-diagnoosin ja lääkityksen.

Onkin tärkeää, että ADHD:n diagnosointi ja hoito perustuvat huolelliseen arviointiin ja että lapsen tai nuoren yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Lisäksi tarvitaan lisää tutkimusta siitä, mitkä tekijät vaikuttavat ADHD:n yleistymiseen ja miten yli-diagnosointia voidaan ehkäistä.

ILMASTONMUUTOS

Helmikuu 2025: Varoituksen kuiskauksia lämmössä

Helmikuu 2025 piirsi jälleen yhden huolestuttavan merkin ilmasto-tietoihin vahvistaen jatkuvan globaalin lämpötilojen nousun. Copernicus paljasti ERA5-data-aineistonsa avulla, että se oli kolmanneksi lämpimin koskaan kirjattu helmikuu, jonka globaali keskimääräinen pintailman lämpötila oli 13,36 °C. Vaikka vain pieni ero (0,03 °C) erotti sen neljänneksi lämpimimmistä vuonna 2020, laajempi tarina kertoo jatkuvasta, hälyttävästä lämmöstä.

Luvut maalaavat karun kuvan: Helmikuu 2025 kohosi 1,59 °C esiteollisen tason (1850–1900) yläpuolelle, mikä on kriittinen kynnyсарvo, joka korostaa globaalin lämpenemisen kiihtyvää vauhtia. Erityisesti 19 viimeisestä 20 kuukaudesta on ylittänyt tämän 1,5 °C:n ra-

jan, mikä on tilasto, joka, vaikka se voi vaihdella hieman eri data-aineistojen välillä, korostaa nykyisen ilmastotilanteemme vakavuutta.

Pohjoinen talvi (joulukuu 2024 – helmikuu 2025) heijasti tätä suuntausta ja kirjattiin toiseksi lämpimimmäksi koskaan, vain hieman edellisen vuoden huippua alittaan. Lisäksi 12 kuukauden jakso maaliskuusta 2024 helmikuuhun 2025 kirjattiin myös 1,59 °C esiteollisen tason yläpuolelle, mikä vahvistaa pitkän aikavälin lämpenemissuuntausta.

»Helmikuu 2025 jatkaa kahden viime vuoden aikana havaittujen ennätystai lähes ennätyslämpötilojen sarjaa«, totesi Samantha Burgess, ECMWF:n ilmaston strateginen johtaja. Tämä jatkuva lämpö ei ole pelkkä tilasto; se muuttuu konkreettisi-

ksi seurauksiksi, erityisesti ennennäkemättömäksi merijään sulamiseksi. »Ennätystai lähes ennätysalhaiset merijääpeitteet molemmilla navoilla« ovat ajaneet globaalin merijääpeitteen kaikkien aikojen minimiin, mikä on kylmävä todiste planeetan nopeasta muutoksesta.

Eurooppa, jossa koettiin intensiivisen lämmön taskuja, esitti monipuolisen kuvan. Maanosan keskimääräinen helmikuun lämpötila oli yli vuosien 1991–2020 keskiarvon, mutta ei kymmenen lämpimimmän joukossa. Pohjois-Fennoskandia, Islanti ja Alpit kärsivät helteestä, kun taas Itä-Euroopassa koettiin keskimääräistä kylmempää lämpötiloja. Tämä alueellinen vaihtelu korostaa ilmastomallien monimutkaista vuorovaikutusta.

Maalämpötilojen lisäksi myös

valtameret lämpenevät. Merenpinnan keskimääräinen lämpötila (SST) helmikuussa 2025 oli toiseksi korkein koskaan kirjattu, saavuttaen 20,88 °C. Vaikka se oli hieman viileämpi kuin ennätysellinen helmikuu 2024, SST:t pysyivät hälyttävän korkeina monissa valtamerialtaissa, ja Meksikonlahti ja Välimeri todistivat laajentuvia ennätysalueita.

Tämä Copernicuksen lehdistötiedote on enemmän kuin pelkkä lukujen kokoelma. Se on vahva muistutus siitä, että planeetan ilmasto on muutoksessa ja seuraukset tulevat yhä näkyvämmiksi. 1,5 °C:n kynnyсарvon jatkuva ylittäminen, ennennäkemätön merijään menetys ja ennätyselliset meren lämpötilat ovat kaikki oireita lämpenevästä maailmasta. Ne toimivat kehotuksena toimia ja kehottavat meitä nopeuttamaan pyrkimyksiä hillitä ilmastomuutosta, ennen kuin varoituksen kuiskauksista tulee korvia huumaava melu.

SUOMALAINEN TUTKIMUS

Olemme paljon enemmän kuin luulimme:

Maailman väestö uudelleen arvioitiin suomalaisessa tutkimuksessa

Maailman väestön todellisen määrän on pitkään ollut mietitty, herättänyt keskustelua ja huolta. Vuosikymmenten ajan viralliset luvut ovat viitanneet siihen, että maapallolla asuu noin 8 miljardia ihmistä. Suomalaiset tutkijat Josias Láng-Ritter, Marko Keskinen ja Henrikki Tenkanen julkaisivat kuitenkin 18. maaliskuuta 2025 Nature Communications -lehdessä urauurtavan tutkimuksen, joka kyseenalaistaa nämä arviot. Heidän tutkimuksensa paljastaa, että maailman väestö – erityisesti maaseudulla – saattaa olla huomattavasti suurempi kuin aiemmin on oletettu. Tutkimuksen otsikko Globaalit ruudukkopohjaiset väestötiedot aliarvioivat systemaattisesti maaseudun väestön herättää kysymyksiä siitä, kuinka tarkka käsityksemme maailman väestöstä todellisuudessa on.

Tutkimus: Systemaattinen väestötietojen validointi

Tutkimus keskittyy globaaleihin ruudukkopohjaisiin väestötietoihin, joita hallitukset, kansalaisjärjestöt ja tutkijat käyttävät kestävä kehityksen, resurssien jakamisen ja katastrofien hallinnan politiikkojen kehittämiseen. Nämä aineistot, kuten WorldPop, GWP, GRUMP, LandScan ja GHS-POP, kalibroidaan yleensä käyttämällä kaupunkien väestötietoja, koska kaupunkialueita on helpompi seurata ja mitata. Maaseudun väestötietojen tarkkuus on kuitenkin jäänyt suurelta osin tutkimatta – nyt asti.

Suomalainen tutkijaryhmä suoritti systemaattisen validoinnin näistä aineistoista vertaamalla niitä raportoituuihin ihmisten siirtotietoihin 307 suuresta patohankkeesta 35 maassa. Nämä hankkeet, jotka usein sisältävät maaseudun väestön siirtämisen, tarjosivat ainutlaatuisen mahdollisuuden arvioida väestön arvioiden tarkkuutta maaseudulla. Tulokset olivat merkittäviä: kaikissa tutkituissa aineistoissa oli huomattavia aliarvioita, ja maaseudun väestö aliarvioitiin -53 %:sta -84 %:iin. Jopa tarkin aineisto, WorldPop, aliarvioi maaseudun väestön puolella.

Tutkimuksen tulosten merkitys Näiden tulosten vaikutukset ovat merkittäviä. Jos maaseudun väestöä aliarvioidaan näin suurilla marginaaleilla, se viittaa siihen, että maailman väestö saattaa olla huomattavasti suurempi kuin virallinen 8 miljardin arvio. Vaikka tutkimus ei tarjoa uutta arviota maailman väestöstä, se herättää mahdollisuuden siitä, että todellinen määrä saattaa olla miljardeja suurempi, erityisesti kun otetaan huomioon, että maaseudulla asuu merkittävä osa maailman väestöstä.

Tämä aliarviointi vaikuttaa laajalti. Maaseudun väestöt jäävät usein syrjään palveluiden, resurssien ja päätöksenteon osalta. Jos heidän väestöään aliarvioidaan systemaattisesti, se pahentaa olemassa olevia epätasa-arvoja ja heikentää kestävä kehityksen tavoitteiden

saavuttamista. Esimerkiksi maaseudun väestön aliarviointi voi johtaa riittämättömään resurssien jakamiseen terveydenhuollon, koulutuksen ja infrastruktuurin aloilla, mikä ylläpitää köyhyyden ja alihyönteilyn kierteitä.

Miksi maaseudun väestö aliarvioidaan?

Tutkimus tunnistaa useita syitä maaseudun väestön aliarviointiin globaaleissa aineistoissa. Ensinnäkin kaupunkialueet ovat helpompia seurata niiden korkean väestötiheyden ja paremman infrastruktuurin ansiosta, mikä tekee niistä ensisijaisen kohteen datankeruulle. Toiseksi maaseudulla ei usein ole hallinnollista kapasiteettia suorittaa tarkkoja väestönlaskentoja, mikä johtaa aukkoihin tiedois-

sa. Kolmanneksi väestöaineistoja luotaessa käytetyt mallit perustuvat yleensä kaupunkien tietoihin, jotka eivät välttämättä sovellu maaseudulle.

Tutkijat korostavat, että maaseudun väestötietojen tarkkuuden parantaminen vaatii monipuolista lähestymistapaa. Tähän kuuluu väestönlaskentojen vahvistaminen, vaihtoehtoisten väestönlaskentamenetelmien (kuten satelliittikuvien ja matkapuhelintietojen) hyödyntäminen sekä väestömallien uudelleen kalibrointi, jotta ne vastaavat paremmin maaseudun todellisuutta.

Laajempi kysymys: Mikä on maailman todellinen väestömäärä?

Tutkimuksen tulokset saavat meidät pohtimaan uudelleen, mitä tiedäm-

me – tai luulemme tietävämme – maailman väestöstä. Jos maaseudun väestöä aliarvioidaan näin suurilla marginaaleilla, herää kysymys: kuinka monta ihmistä maapallolla todella asuu? Vaikka tutkimus ei tarjoa lopullista vastausta, se viittaa siihen, että todellinen väestömäärä saattaa olla huomattavasti suurempi kuin viralliset arviot.

Tämä mahdollisuus vaikuttaa merkittävästi globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, ruokaturvaan ja resurssien hallintaan. Suurempi väestö tarkoittaisi suurempaa resurssien tarvetta, lisääntyneitä painetta ekosysteemeille ja kiihtynyttä kilpailua maasta ja vedestä. Se vaatisi myös globaalien politiikkojen ja strategioiden uudelleenarviointia, jotta ne perustuisivat tarkkoihin tietoihin.

Eteenpäin: Kutsu toimintaan

Suomalainen tutkimus toimii herätyskellona maailman yhteisölle. Se korostaa kiireellistä tarvetta parantaa väestötietojen tarkkuutta, erityisesti maaseudulla, ja varmistaa, että näitä tietoja käytetään oikeudenmukaisten ja kestävien politiikkojen kehittämiseen. Kuten tutkijat korostavat: ”aineistojen aiemmat ja tulevat sovellukset on arvioitava kriittisesti tunnistettujen puutteiden valossa.”

Käytännössä tämä tarkoittaa investointeja parempiin datankeruumenetelmiin, maaseudun väestön huomioimista globaaleissa aineistoissa ja mallien uudelleen kalibrointia, jotta ne vastaavat paremmin maaseudun todellisuutta. Se tarkoittaa myös maaseudun väestön monimuotoisuuden ja monimutkaisuuden tunnistamista, sillä ne jäävät usein sivuun globaaleissa kertomuksissa.

Lopulta tutkimus muistuttaa meitä siitä, että data ei ole vain numeroita – se heijastaa ihmisten elämää, tarpeita ja unelmia. Varmistamalla, että tietomme ovat tarkkoja ja inklusiivisia, voimme luoda maailman, joka on oikeudenmukaisempi, tasa-arvoisempi ja kestävämpi kaikille.

Uudelleenarvioidaan ymmärrystämme maailmasta

Suomalainen tutkimus saa meidät uudelleenarvioimaan ymmärrystämme maailman väestöstä. Se osoittaa, että meitä saattaa olla paljon enemmän kuin luulimme, erityisesti maaseudulla, joka on pitkään jäänyt sivuun ja aliarvioitu. Tämä oivallus vaikuttaa merkittävästi globaaliin politiikkaan, resurssien jakamiseen ja kestäväan kehitykseen.

Eteenpäin mentäessä on ratkaisevan tärkeää käsitellä puutteita tiedoissamme ja varmistaa, että maaseudun väestö otetaan huomioon tarkasti. Vasta silloin voimme luoda politiikkoja ja strategioita, jotka todella palvelevat kaikkien ihmisten tarpeita, riippumatta siitä, missä he asuvat. Maailma saattaa olla väkirikkaampi kuin olemme tajunneet, mutta tarkkojen tietojen ja inklusiivisten politiikkojen avulla voimme kohdata haasteen ja rakentaa paremman tulevaisuuden kaikille.

Láng-Ritter, J., Keskinen, M. & Tenkanen, H. Global gridded population datasets systematically underrepresent rural population. *Nat Commun* 16, 2170 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41467-025-56906-7>

Tyrni – Maailman terveellisin marja

Tyrni, tuo Pohjolan karuilla rannoilla kasvava piikikäs pensas, on todellinen luonnon oma superfood. Vaikka se ei ole yhtä suosittu kuin monet muut kotimaiset marjat, se on varsinainen vitamiinipommi, jonka terveysvaikutukset ovat hämmästyttäviä.

Tyrnin historia juontaa juurensa kauas Aasiaan, missä sitä on pitkään pidetty arvokkaana lääkekasvina. Vaikka tyrniä syödään Suomessa määrällisesti vähän, se

on hiljalleen vakiinnuttanut asemansa yhtenä terveellisimmistä marjoista maailmassa.

Piikikäs mutta hyödyllinen Tyrni (*Hippophae rhamnoides*) on kotoisin Aasiasta, ja se on ollut tärkeä osa perinteistä lääketiedettä Kiinassa ja Venäjällä. Suomessa tyrni kasvaa luonnonvaraisena lähinnä Pohjanlahden rannikoilla, missä se kukoistaa kivikkoisilla ja aurinkoisilla alueilla. Tyrni on kaksikotinen kasvi, eli hede- ja emikukat sijaitsevat eri yksilöissä, mikä tarkoittaa, että marjoja tuottavien pensaiden läheisyydessä on oltava hedepensaita pölytyksen onnistumiseksi.

Tyrni on sitkeä ja vaatii runsaasti valoa kasvaakseen, mutta se ei ole vaativa ravinteiden

suhteen. Sen juurinytyissä elävät bakteerit sitovat ilmasta typpeä, mikä auttaa pensasta selviytymään karuissa olosuhteissa. Tämä tekee tyrnistä erinomaisen kasvin muun muassa eroosioherkkien rinteiden maaperän sitomiseen.

Tyrnin ravintoarvot – Todellinen Terveyspommi

Tyrni on tunnettu erityisen korkeasta C-vitamiinipitoisuudestaan. Sadasta grammasta tyrniä saa jopa 10-20 appelsiinin verran C-vitamiinia, mikä tekee siitä yhden tehokkaimmista C-vitamiinin lähteistä. Tyrnin terveyshyödyt eivät kuitenkaan rajoitu vain tähän; se sisältää myös runsaasti monitydyttymättömiä rasvahappoja, jotka ovat elintärkeitä

sydämen ja verisuoniston hyvinvoinnille.

Tyrniöljy, joka saadaan marjan siemenistä ja kuorista, on erityisen ravitsevaa. Se sisältää runsaasti E-vitamiinia, joka on tärkeä antioksidantti. Tyrniöljyn on todettu alentavan sekä kokonaiskolesterolia että LDL-kolesterolia, mikä tekee siitä hyvän lisäsydänterveyttä edistävään ruokavaliioon. Lisäksi tyrnissä on monipuolinen vitamiinivalikoima, mukaan lukien A- ja B-ryhmän vitamiineja, sekä mineraaleja kuten kaliumia, magnesiumia ja rautaa.

Tyrni ruokapöydässä – Monipuoliset käyttötavat

Vaikka tyrnimarjat tunnetaan

terveysvaikutuksistaan, niiden käyttö kotikeittiössä on edelleen melko vähäistä. Tyrnin kirpeä maku voi olla haastava monelle, mutta oikein käsiteltynä siitä saa monipuolisen raaka-aineen niin makeisiin kuin suolaisiin ruokiin. Perinteisin tapa käyttää tyrniä on puristaa siitä mehua, mutta myös kuoret ja siemenet kannattaa hyödyntää. Kuoret sisältävät runsaasti kuitua, ja jäljelle jäänyt osa mehustamisen jälkeen voidaan sekoittaa esimerkiksi leipätaikinaan tai puuroon.

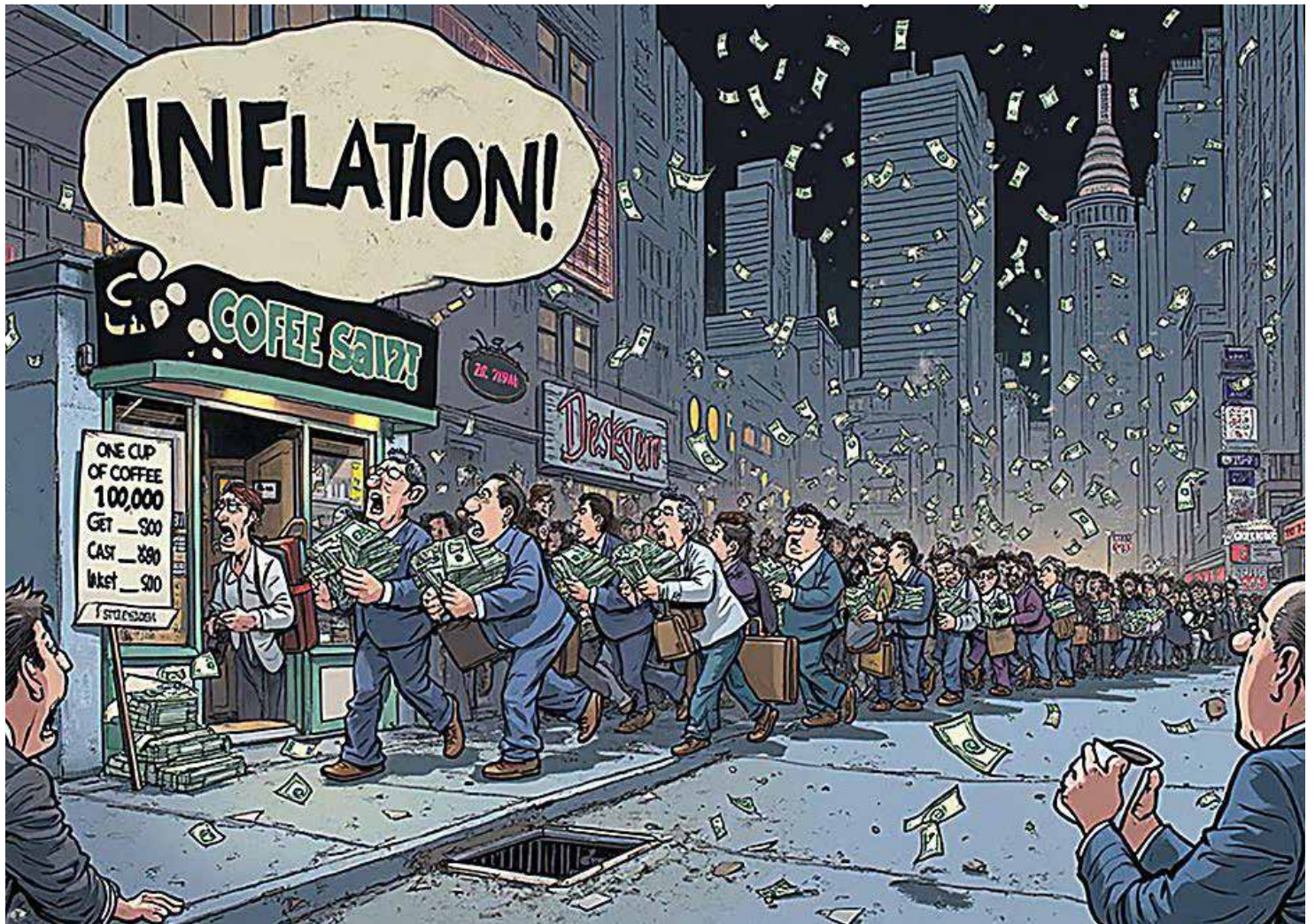
Tyrnin kirpeä maku sopii erinomaisesti yhteen makeiden hedelmien, kuten omenan tai persikan kanssa. Sitä voi käyttää hillojen ja marmeladien valmistukseen, tai sekoittaa smoothieihin tuomaan lisäpotkua. Lisäksi tyrnistä valmistettu jauhe on helppo lisätä välipaloihin, jogurteihin tai pirtelöihin tuomaan ravintoaineita päivän mittaan. Erittymisesti riistaruoalien kanssa tyrni on erinomainen makupari, ja sen voimakas aromi täydentää hyvin täyteläisiä makuja.

Tyrnin ainutlaatuisuus

Vaikka tyrniä ei syödä suuria määriä, sen vaikutus terveyteen on merkittävä. Tyrnin marjojen ravinteet kehittyvät pitkän kasvukauden aikana, mikä tekee niistä erityisen arvokkaita. Tyrnin C-vitamiini- ja antioksidanttipitoisuus tekevät siitä marjan, joka ei ole vain herkullinen lisä ruokavalioon, vaan myös todellinen terveyspommi. Maailman terveellisin marja – titteli, joka on tyrnille ansaittu.

Vaikka tyrnin poimiminen ja käyttö saattaa vaatia hieman enemmän vaivannäköä kuin muiden marjojen, sen hyödyt ovat vaivan arvoisia. Se on marja, joka tarjoaa paljon enemmän kuin pelkän suupalan – se on luonnon oma apteekki, täynnä voimaa ja vitamiinisuutta, joka auttaa ylläpitämään terveyttä ja hyvinvointia. Olipa se sitten osana aamupalaa, välipalaa tai illallista, tyrni on marja, joka ansaitsee paikkansa ruokapöydässäsi.

Inflaation piruetit: Kottikärryllä rahaa kauppaan ja kahvi hulluun hintaan

Eräänä lauantaiamuna, auringon paistaessa lempeästi verhojen läpi, päätän ostaa kupin kahvia paikallisesta kahvilasta. En ole kahvin tuntija, mutta jotain juuri jauhetun kahvin tuoksusta on vaikea vastustaa. Käsi taskussa kurottaudun lompakkooni, mutta sen sijaan, että tarttuaisin vain pariin laskuun, löydän peukalokartan asuinalueesta. Olen piirtänyt kartalle reitin, joka vie minut kotoa, pankin ohi hakemaan kottikärryt täynnä rahaa ja edelleen kahvilaan.

On helppo ihmetellä, miten maailma muuttuu, mutta juuri tänä aamuna inflaatio on val-

lannut minut. Katson ulos ikkunasta ja näen naapureiden kamppailevan ajaakseen omat kottikärrynsä lähikauppaan. Se on näky, joka voisi kuulua absurdiin näytelmään, mutta se on todellisuutta.

Kuppi kahvia kuukauden palkan hinnalla?

Olemme kaikki kuulleet tarinoita siitä, kuinka paljon kuppi kahvia maksaa joissakin huippuluokan paikoissa. Mutta Andien eksoottiset kahvipavut tai kultahiutaleet eivät nosta hintaa. Ei, se on yksinkertaisesti raha, joka menettää arvonsa nopeammin kuin jäätelö sulaa auringossa. Mu-

istan keskustelun, jonka kävin ystäväni kanssa, joka vieraili Zimbabwea maan inflaatiohuipun aikana. Hän kertoi minulle, kuinka hän maksoi useita miljardeja Zimbabwen dollareita yhdestä kupista kahvia. Se on kuin pyytäisi jotakuta käymään kauppa Monopoly-rahoilla - vaikka nämä setelit olivat itse asiassa oikeaa rahaa ja kahvinhimo oli hyvin todellinen.

Unkari 40-luvulla: inflaatioennätys

Mutta mikään ei voita inflaatiota Unkarissa 1940-luvulla. Tuolloin ihmiset elivät aikana, jolloin setelien numerot alkoi-

vat näyttää puhelinumeroilta eikä rahalta. Vuonna 1946, toisen maailmansodan kaoksen keskellä, hinnat nousivat niin nopeasti, että niiden seuraaminen oli lähes mahdotonta. Kaikkien tavaroiden hinnat kaksinkertaistuivat 14 tunnin välein. Jos ostit kupin kahvia aamulla ja odotit iltapäivään juomaan sitä, hinta olisi voinut kaksinkertaistua. Ja ei, en liioittele. Itse asiassa he lopulta lanseerasivat setelin, 100 kvadriljoonaa rahaa, epätoivoisena toimenpiteenä tilanteen ratkaisemiseksi.

Yritä arvioida, kuinka korkea inflaatio oli Unkarissa täl-

lä hetkellä. 100%? 1000%? Vielä korkeampi? Ok, anna minun kertoa sinulle! Heinäkuussa 1946 inflaatio oli 41.900.000.000.000.000.

Kuvittele, että kävelet kauppaan ja luovutat setelin, jossa on niin monta nollaa, että voit tuskin laskea niitä, ostaaksesi leivän. Se on melkein koomista, mutta niille, jotka asuivat siinä, se oli painajainen. Rahan arvo alittui niin paljon, että ihmisten oli luotettava johonkin muuhun. Unkarissa pengön käyttö lopetettiin loppulta ja forintit vaihdettiin, ja sen myötä talous vakiintui.

Mikä oikeastaan ajaa inflaatiota?

Mutta mikä ajaa inflaatiota? Miksi siirrymme kahvin ostamisesta parilla kolikolla kottikärryjen tarpeeseen perushyödykkeiden ostamiseen? Tekijöitä on useita, mutta ehkä yleisin syyllinen on liikkeessä oleva liiallinen rahamäärä. Kun keskuspankit painavat enemmän rahaa kuin taloudessa tarvitaan, tämä raha menettää arvonsa. Kuvittele, että olet markkinoilla, joilla kaikilla on tuhat omenaa myytävänä, mutta on vain yksi ostaja. Mitä tapahtuu omenoiden hinnalle? Ne putoavat, koska niitä on liikaa. Sama tapahtuu rahan kanssa – kun sitä on liikaa, sen arvo laskee.

Toinen syy on kustannusve-toinen inflaatio, jossa tavaroiden ja palveluiden tuottaminen tulee kalliimmaksi. Kun hyödykkeiden hinnat, palkat ja muut tuotantokustannukset nousevat, nämä kustannukset siirretään kuluttajille, mikä nostaa hintoja. Ja kuten me kaikki tiedämme, kun hinnat nousevat ja palkat eivät pysy samassa tahdissa, me kaikki alamme tuntea sen lompakoisamme.

Kottikärrylogistiikka ja arki Nyt olen taas ovellani, val-

miina menemään ulos kahvikupille. Kottikärryt ovat valmiina, täynnä rahaa, joka on melkein arvotonta, jos odotan liian kauan. Muistelen tarinoita 1920-luvun Saksasta, jossa lapset leikkivät rahanpuilla kuin olisivat legoja. Tai kuinka perheet sytyttivät tulen uuneissaan seteleillä, koska polttopuut olivat kalliimpia kuin raha.

Mutta mitä arvo tarkalleen ottaen on? Se ei ehkä ole kahvi tai raha, vaan kyky luottaa siihen, että rahalla on huomenna sama arvo kuin tänään. Ja siinä, rakkaat lukijani, piilee ehkä kaikkien talouksien suurin haaste – luottamuksen säilyttäminen valuuttaan. Koska kun se katoaa, seisomme kaikki siellä kottikärryillämme, valmiina ostoksille – mutta lompakoilla, jotka tuntuvat tyhjemmiltä kuin koskaan.

Joten tämä mielessä aion vaelttaa alas kahvilaan. Ja samalla kun nautin kupin kahvia, pohdin rahan arvoa sekä historiallisesti että omassa elämässäni. Koska riippumatta siitä, kuinka paljon inflaatio nousee, on yksi asia, joka säilyttää aina arvonsa - hieno tarina jaettavaksi ystävien kanssa, ehkä kupin kahvin tai kahden äärellä, jos minulla on siihen varaa.

Yllä olevassa kuvassa on seteleitä, joiden kokonaisarvo on 150 010 850 000 dollaria. Jos sinulla olisi nämä ja jos ne olisivat Yhdysvaltain dollareita, olisin rikas mies! Mutta valitettavasti nämä dollarit ovat peräisin Zimbabwesta.

Kaikkien aikojen suurin nimellisarvo, unkarilainen seteli vuodelta 1946, nimellisarvo 100.000.000.000.000.000 pengő. Kuva Wikipedia Commonsista, public domain.

KIRJA

Uudelleen löydetty klassikko tarjoaa uuden näkökulman tämän päivän yhteiskuntaan

Wasa Dagblad on kääntänyt "1984" ruotsiksi ja kirja on luettavissa lehden verkkosivuilla: www.vpress.ovh. Siellä on myös alkuperäinen englanninkielinen versio.

Digitaalisen valvonnan ja sosiaalisen median vaikutuksen leimaamana aikakautena George Orwellin romaani "1984" on saanut uutta merkitystä. Vaikka kirja on kirjoitettu vuonna 1948, kauan ennen Internetiä ja älypuhelimia, sen kuvaus totalitaarisesta yhteiskunnasta on pelottavan ajankohtainen.

Dystopiseen tulevaisuuteen sijoittuva romaani kuvaa yhteiskuntaa, jossa valtio hallitsee kaikkia kansalaisten elämän osa-alueita. Edistyneen valvonnan ja tietojen manipuloinnin avulla hallinto säilyttää valtansa ja luo pelon ja epäluuloisen ilmapiirin.

"On kiehtovaa, kuinka tarkka Orwell kuvaili valvontayhteiskuntaa", sanoo kuuluisa kirjallisuuskriitikko. "Vaikka tekniikka on kehittynyt valtavasti vuodesta 1948, taustalla olevat hallinta- ja manipulointimekanismit ovat pysyneet samoina."

Vuonna 1984 valtio käyttää "teleruutuja" valvoakseen kansalaisia 24/7. Nyky-yhteiskunnassa meillä on valvontakameroita, Internet-seurantaa ja kasvojentunnistusta. Vaikka nämä tekniikat ovat usein perusteltuja turvallisuussyistä, ne herättävät kysymyksiä yksityisyydestä ja kansalaisvapauksista.

Orwell kuvaa myös, kuinka valtio käyttää "uutispuhetta" rajoitukseen kansalaisten kykyä ajatella ja hallita todellisuuskäsitystään. Poistamalla sanat, jotka ilmaisevat vastustusta ja kritiikkiä, hallitus luo kielen, joka tekee mahdottomaksi ajatella "ei-autoritaarisia" ajatuksia.

"On pelottava ajatus, että kieltä voidaan käyttää hallinnan välineenä. Nyky-yhteiskunnassa näemme, kuinka poliitikot ja media käyttävät "spiniä" ja "vale uutisia" manipuloidakseen yleistä mielipidettä. Orwellin uutispuhe ei ehkä ole niin kaukana omasta todellisuudestamme."

"1984" ei ole vain varoitus totalitarismista, vaan myös muistutus sananvapauden, koskemattomuuden ja kriittisen ajattelun turvaamisen tärkeydestä. Aikana,

George Orwell (1903 - 1950). Wikimedia Commons

jolloin nämä arvot kyseenalaistetaan, Orwellin romaani on tärkeämpi kuin koskaan.

Voidaan todella suosi-

tella kaikkia lukemaan '1984'. Se on kirja, joka saa ajattelemaan omaa aikaamme ja kohtaamiamme haasteita.

Romanttista rakkautta on neljää tyyppiä

Personality and Individual Differences -lehdessä julkaistu u r a a u r t a v a tutkimus on paljastanut sensaatiomaisen totuuden: romanttinen rakkaus ei ole monoliittinen kokemus. Sen sijaan se ilmenee neljässä erilaisessa ja joskus villisti vastakkaisessa muodossa. Tutkijat analysoivat huolellisesti 809 nuorta aikuista, joilla oli kumppaneita, ja paljastivat hämmästyttävän rakkausmaiseman, jolle on ominaista vaihteleva intensiteetti, pakkomielle, sitoutuminen ja seksuaalinen tiheys.

Lempeät romanttikot: Tämä ryhmä, joka koostuu 20 prosentista osallistujista, edustaa hiljaisinta rakkauden ilmaisua. Heillä on alhaisin intensiteetti, pakkomielle, sitoutuminen ja seksuaalinen aktiivisuus. He ovat usein miehiä ja heteroseksuaaleja, he seurustelevat usein, mutta eivät asu avoliitossa. Heidän rakkaustarinoilleen on ominaista

suurempi määrä aiempia suhteita, lyhyempi nykyisen rakkauden kesto ja pienempi käsitys keskinäisestä kiintymyksestä. Mielenkiintoista on, että he raportoivat alhaisimmasta terveydestä ja toiminnasta sekä korkeimmasta ASD-diagnoosien esiintymistiheydestä, mikä viittaa mahdolliseen yhteyteen neurodiversiteetin ja vähemmän intensiivisen romanttisen rakkauden kokemuksen välillä. He ovat myös alttiita ottamaan riskejä, kuten holtitonta ajamista ja huumeiden käyttöä.

Maltilliset romanttikot: Suurin ryhmä, joka edustaa 41 % osallistujista, nämä henkilöt määrittellään heidän "huomaamattoman" rakkauskokemuksensa perusteella. Heillä on keskimääräinen intensiteetti ja pakkomielle, suhteellisen korkea sitoutuminen ja kohtalainen seksuaalinen aktiivisuus. He ovat pääosin miehiä, mutta heillä on vähiten todennäköisyyttä saada lapsia, ja heille on ominaista itseluottamus ja raportoitujen emotionaalisten

ääripäiden puute. He ovat "jokapäiväisiä" rakastavaisia, tyytyväisiä ja tasapainoisia.

Libidiiniromantikot: Tätä intohimoista, mutta pientä ryhmää (10 %) määrittelee kyltymätön seksuaalinen halu, keskimäärin hämmästyttävät 10 seksuaalista kohtaamista viikossa. He kokevat suurta intensiteettiä, pakkomiellettä ja sitoutumista yhdistettynä huomattavaan avoimuuteen ja raportoituun hyvinvointiin. He elävät usein sitoutuneissa suhteissa, mutta eivät avoliitossa, ja he raportoivat SS-RI-lääkkeiden käytön olevan yleisin. Heidän elämänsä leimaa korkea energia, halu matkustaa ja mieltymys kulluttamiseen. Tämä ryhmä ilmentää "rakkaus puhtaana tulena" -arkkityyppiä.

Intensiiviset romanttikot: Tämä ryhmä, joka muodostaa 29 % osallistujista, edustaa romanttisen rakkauden huippua. He osoittavat suurinta intensiteettiä, pakkomielle ja sitoutumisen, ja seksiä esiintyy korkealla, mutta ei äärimmäisellä tiheydellä. He ovat pääasiassa nai-

sia ja raportoivat korkeimman tyytyväisyyden parisuhteeseen ja alhaisimman ASD:n. Heidän rakkaustarinat alkavat usein ennen itse suhdetta, ja niissä on suurin ero heidän koetun itsensä ja kumppaninsa kumppaniarvon välillä. Nämä henkilöt ovat erittäin mukavia, tunnollisia ja raportoivat useista positiivisista psykologisista piirteistä, kuten sosiaalisuudesta, suunnittelusta ja yleisestä kohonneesta mielialasta. He ovat todellisia "rakkausriippuvaisia", jotka ovat uppoutuneet romanttisen kontaktin jännittäviin huippuihin.

Tämä tutkimus murtaa illuusion yksittäisestä romanttista kokemuksesta ja paljastaa rakkauden kirjon, joka vaihtelee dramaattisesti yksilöllisten ominaisuuksien ja suhdedynamiaan mukaan. Se tarjoaa kiehtovan katsauksen erilaisiin tapoihin, joilla ihmiset kokevat yhden voimakkaimmista tunteista, ja tarjoaa rikkaan kuvauksen rakkaustarinoita ja syvällisen ymmärryksen ihmis sydäimestä.

Tämä on avoin artikkeli CC BY -lisensillä (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE

Sanctions Must Stay In Place for as Long as the Aggression and Occupation Continue – Speech by the President

27 March, 2025

Dear friends!

I'm glad to see you all and grateful for your support of Ukraine and Ukrainians. Emmanuel, thanks again for hosting us here in France – and more broadly, for your commitment to this working format. Keir, I also want to thank you

personally for your dedication and for the important meetings you've led in the UK – your support really matters.

First – let's talk about the situation right now.

As you all can see, the war is still going – and it's only happening because of Russia. Their position

is simple – keep the war going, keep attacking, and delay diplomacy. Right now, there are U.S. proposals on the table – including one for a full and unconditional ceasefire. We agreed to it. But of course, Russia rejected it and threw in a bunch of nonsense conditions nobody asked for.

Same with the idea of a ceasefire in the Black Sea – Russia is trying to push their own conditions onto our partners, but those conditions are unrealistic. Lifting sanctions on Russia right now would be a disaster for diplomacy.

Sanctions are one of the few real tools the world has to pressure Russia into serious talks. What else is out there, apart from sanctions? If sanctions are weakened and Russia breaks the deal, bringing sanctions back will be incredibly slow and difficult. And by then, many will simply stop believing that sanctions actually work.

Russia breaks its promises way too often – we can't take steps toward them unless they really change. Sanctions must stay in place for as long as the aggression and occupation continue. I'm asking all of you to stay firm and to work with our other partners to keep the pressure on Russia.

At the same time, we need continued support for our defense and resilience. That's why all concrete decisions to support Ukraine are so important – both at the national level, like your national support

packages, and through joint defense and financial initiatives especially at the EU level. Please continue backing these efforts, in line with our shared interests.

Every single day in Ukraine means Russian bombs, drones, constant missile threats. The situation on the front line is still very tough. Stabilization on the front is a solid base for diplomacy. We've managed to make things more stable in the Donetsk region, and we're continuing operations in Russia's Kursk region to protect our eastern areas. According to our intelligence, Russia is getting ready for new offensives against the Sumy, Kharkiv, and Zaporizhzhia regions. They're dragging out the talks and trying to get the U.S. stuck in endless, pointless discussions about fake "conditions" just to buy time and then try to grab more land. Putin wants to negotiate over

territory from a stronger position. He's thinking only about war. So our job – all of us – is defense in the broadest sense of the word. That means keeping military aid going, but also, we need investments, more joint projects, more co-production, more localization, all aimed at scaling up and developing our defense production – from shells to drones and missiles. Europe needs everything it can to defend itself. Let's talk today about which defense directions in terms of support and production are the most useful. It's 5 billion euros for artillery shells to ensure our defense this year. And this funding must be found now. Also, air defense systems and missiles. Next is our domestic production. There are things you can produce in your countries, and there are things we can localize in Ukraine. In Ukraine, our defense industry is underfunded by around 20 billion euros.

We believe this gap can be closed using Russian assets. And it must be done.

Second point.

We need clear, operational decisions – and a shared vision for the future security system. It's obvious that the strength and size of the Ukrainian army will always be a key guarantee of our security. So we need to build everything around that – our Defense Forces, their equipment, their technology, their effectiveness – this is the foundation. And on top of that, we need to figure out how our partners' forces will operate on Ukrainian land, in our skies, and at sea. Our coalition of willing and capable partners is already working – politically and militarily. I'm thankful to France, the UK, and everyone involved for their sincere commitment to helping us build lasting security. And now – during this meeting

– in the upcoming military talks, and in all our discussions here in Europe and with other partners including the U.S. we need to answer some very specific questions:

Which countries will be involved on the ground, in the sky, and at sea in Ukraine?

Where exactly will these forces be located?

What will the numbers and structure of these forces look like?

What will their response procedures look like if there's a threat?

And when will our coalition actually deploy forces in Ukraine – when a cease-fire begins or once the war is fully over and a settlement is reached?

We need one clear plan – one that we all agree on and start implementing, based on the options and plans that have already been discussed with you and are available to you. We want to invite a small group of people – your representatives – to Ukraine to develop this plan together.

Thanks again to all of you for your support.

Glory to Ukraine!

License: Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

TEKOÄLY

AI-luodut podcastit: Uusi aikakausi audiosisällön parissa NotebookLM

20 jokapäiväistä lyhennettä, jotka sinun on tiedettävä (ja ehkä joitain, joita et tarvitsekaan!)

Lyhenteitä on nykyään kaikkialla. Tekstiviestien lyhenteistä tekniseen ammattikieleen, kätevät 3-kirjaimiset yhdistelmät (ja joskus pidemmät) voivat olla hämmäntäviä, jos et ole tietoinen. Mutta älä pelkää, muut lyhenne seikkailijat! Tämä artikkeli antaa sinulle tietoa tulkita 20 yleisintä lyhennettä, joita kohtaat jokapäiväisessä elämässä.

LOL: Laughing Out Loud, Lot of Laugh, Äänekäs nauru (Tämä saattaa olla jo klassikko monille!)
BRB: Be Right Back (Täydellinen nopeaan wc-taukoon keskustelun aikana)
OMG: Oh My God (Ilmaisee yllättyneisyyttä tai voimakkaita tunteita)
IMHO: In My Humble Opinion, Nöyrän mielipiteeni mukaan (tapa aloittaa mielipiteesi kohteliaasti)
** ASAP:** Mahdollisimman pian (Tulen syyttämään jonkun alle... kiva)
FYI: For Your Information, Tiedoksi (heads-up jollekin)

ETA: Estimated Time of Arrival arvioitu saapumisaika (ilmoittaa, milloin odottaa jotakuta)
Vastauspyyntö: Vastaa (virallinen pyyntö vastauksesta kutsuun)
PDF: Portable Document Format, Siirrettävän asiakirjan muoto
JPG: Joint Photographic Experts Group (suositettu kuvatiedostomuoto)
GIF: Graphics Interchange Format (Toinen kuvamuoto, joka tunnetaan animaatioista)
TIFF: Tagged Image File Format (käytetään korkealaatuisille kuville)
WWW: World Wide Web (Internetin perusta, jonka tunnemme)
HTTP: Hypertext Transfer Protocol (kieli, jota verkkosivut käyttävät puhumiseen)
GPS: Global Positioning System (auttaa navigoimaan maailmassa)
Pankkiautomaatti: Pankkiautomaatti (ystävällinen paikallinen pankkiautomaatti)
DIY: Tee se itse (käteville ihmisille)
VIP: Erittäin tärkeä henkilö (joku, joka saa erityiskohtelua)
TBA: To Be Announced Ilmoitetaan myöhemmin (Pysy kuulolla saadaksesi lisätietoja)
TBD: Ole luja (selvitäme edelleen asioita)

Tämä on vain esimakua lyhenteiden maailmasta, mutta kun nämä 20 ovat yön alla, olet hyvin matkalla tulkitsemaan jokapäiväistä kieltä satunnaisista teksteistä teknisiin asiakirjoihin. Joten seuraavan kerran, kun näet lyhenteen, joka saa sinut naarmuttamaan päätäsi, muista tämä luettelo ja jatka pikakirjoituksen viestinnän ihmeellisen maailmaan.

Waasan Päivälehti

Moderni sanomalehti, jonka ulkoasussa on piirteitä 1870-luvun lehdistöstä. Silloin sanomalehdissä oli vain 4-8 sivua. Paljon tekstiä, mutta ei kuvia ollenkaan, joten muutamassa sivussa on paljon luettavaa.

Lehti sisältää lainauksia vanhoista päivälehdistä, jotka on otettu Kansallisarkistosta (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria ja Monica tekevät osan rutiinimaaisesta toimitustyöstä, kuten käännöstyö, korrehtuurin luku ja lyhyen notisiien kirjoittaminen. Kaikki tekstit on tarkastettu toimittajilla ja toimitus vastaa tekstien sisällöstä.

Waasan Päivälehti on päivälehtityyppinen julkaisu, toistaiseksi se ilmestyy sunnuntaiaamuisin, mutta tavoitteenamme on että se jatkossa ilmestyy joka aamu.

Lehti on luettavissa verkossa ilmaiseksi.

Päätoimittaja on Hans Björknäs.

Lukijoiden kirjoitukset ovat tervetulleita!

Lehti on paikallisessa omistuksessa ja tulee sellaisenaan pysymään.

Toimitus: Waasan Päivälehti, Koulukatu 37 B 7, 65100 Vaasa, puhelin +358-40-5462455.

Helsingin toimitus: Waasan Päivälehti, Toinen linja 9 B 36, 00530 Helsinki. Puhelin +358-40-5462455. Ilmoitukset pyydetään lähettämään emaililla jpg-muodossa.

Email: waasanpaivalehti@gmail.com

Digitaalisen median nopeasti kehittyvässä maailmassa tekoäly (AI) jatkaa rajojen venyttämistä ja muokkaa teollisuuksia sekä määrittelee luovia prosesseja uudelleen.

Yksi merkittävimmistä edistysaskeleista on Googlen NotebookLM, edistynyt kieliteknologia, jolla on potentiaalia mullistaa podcast-maailma. Sen kyky tuottaa laadukasta äänisisältöä, joka vastaa ihmisen tuottamaa, avaa uusia ja jännittäviä mahdollisuuksia tekoälyn ohjaamille tarinoille, koulutukselle ja viihteelle.

AI-luotujen podcastien nousu

Podcast-alan kasvaessa hurjaa vauhtia sisällöntuottajat ja mediayritykset etsivät jatkuvasti innovatiivisia työkaluja, joilla tehostaa tuotantoa ja vahvistaa luovuutta. NotebookLM,

joka sai alun perin huomiota kyvystään tuottaa korkealaatuisia tekstejä, on nyt ottanut askeleen äänisisällön pariin. Tämä uraauurtava teknologia voi tuottaa podcasteja, joita on lähes mahdotonta erottaa ihmisten luomista, mikä avaa uusia mahdollisuuksia tulevaisuudelle.

NotebookLM tuottamien podcastien vetovoima perustuu useisiin ainutlaatuisiin ominaisuuksiin, jotka erottavat ne perinteisistä podcasteista:

Luonnollisen kuuloinen ääni: NotebookLM voi tuottaa äänisisältöä, joka jäljittelee ihmisen puheen luonnollista rytmiä ja sävyä. Tämä takaa kuuntelijalle sujuvan kokemuksen, jossa on vaikea havaita, että podcast on tekoälyn luoma.

Monipuoliset aiheet: Olipa kyse uutisista, ajankohtaisista tapahtumista tai kevyistä tarinoista, NotebookLM voi käsitellä monenlaisia aiheita. Sen joustavuus tekee siitä ihanteellisen työkalun sisällöntuottajille,

HUHTIKUUN HOROSKOOPPI

Huhtikuun horoskooppi – tähdet höpisevät (ja vähän asiaakin)

Oinas (21.3.–19.4.) Olet täynnä energiaa ja aloitteellisuutta, mutta älä haasta riittää kahvikoneen kanssa – se voittaa aina.

Härkä (20.4.–20.5.) Kärsivällisyyttäsi koetellaan huhtikuussa. Ehkä on aika hyväksyä, että kaupan jonot eivät katoa huokailmalla?

Kaksoset (21.5.–20.6.) Sinulla on tuhat ideaa ja nolla aikaa toteuttaa ne. Kokeile saada edes yksi asia valmiiksi ennen seuraavaan siirtymistä – tai nauti kaaoksesta!

Rapu (21.6.–22.7.) Huhtikuu voi olla tunteikasta aikaa, mutta muista: sinulta ei odoteta maailman pelastamista... vain omien asioidesi hoitamista.

Leijona (23.7.–22.8.) Rakastat olla huomion keskipisteenä, mutta ehkä voisit antaa jonkun muun kertoa vitsin kahvitauolla – ihan vain kerran.

Neitsyt (23.8.–22.9.) Sinulla on suunnitelma, varasuunnitelma ja suunnitelma varasuunnitelman pettämisen varalle. Hengitä – pahin, mitä voi tapahtua, on... no, ei juuri mitään.

Vaaka (23.9.–22.10.) Päätöksenteko takkuu. Jos harkitset ruokavalintaa yli tunnin, ota se merkinä siitä, että kannattaisi tehdä ruokaa itse. Tai olla tekemättä.

Skorpioni (23.10.–21.11.) Vetovoimasi on hui pussaan. Käytä sitä viisaasti – tai päädyt jälleen kerran juhliin, joista et osaa lähteä ajoissa.

Jousimies (22.11.–

21.12.) Seikkailumielesi on korkealla, mutta ehkä aloitat pienestä? Vaikkapa kävelemällä eri reittiä töihin ennen kuin varaat yksisuuntaisen lipun Mongoliaan.

Kauris (22.12.–19.1.) Kova työsi alkaa kantaa hedelmää! Pian voit palkita itsesi jollain suurella – vaikka kalliilla kahvilla ilman syyllisyyttä.

Vesimies (20.1.–18.2.) Ideasi ovat loistavia, mutta kaikki eivät ole vielä valmiita niille. Odota vielä hetki ennen kuin ehdotat, että kaikki palaverit korvataan meemeillä.

Kalat (19.2.–20.3.) Haaveilet enemmän kuin koskaan. Se on söpöä – kunhan muistat jäädä bussista oikealla pysäkillä.

Tähdet kuiskivat – mutta sinähän teet mitä haluat!

HUUMORI SATA VUOTTA SITTEN

SÄÄENNUSTE?

-Neiti Johanson, olet elämäni auringonpaiste. Hy-mysi putoaa kuin lempeä kaste sielulleni. Sinun rinnallasii voisin uhmata kaikkia maailman myrskyjä ja sateita.

-Onko se avioliittoehdotus vai säätiedotus?

HAMMASLÄÄKÄRISSÄ

Kuinka paljon tarvitset hampaan poistamiseen? Hammaslääkäri: Kolmekymmentä markkaa. Hyvä, poista sitten kymmenellä markalla, ja voin ottaa loput itse!

TYTTÖYSTÄVIÄ

Etkö luule, Ebba, että Eevalle täytyy olla surullista, ettei hänellä ole ystäviä tai muita, joiden kanssa hän voisi elää vihamielisyydestä?

OMATUNTO

Täti: Omatuntosi kertoo sinulle aina, kun et tee oikein.

Lillan: Kenestä se puhuu? Sinulle.

Se oli silloin liian hyvin! Ajattelin, että se juoruaisi sinulle tai äidille..

POIKALAPSI

Nuorelle parille on siunattu perillinen, ja kaikki saatavilla olevat sukulaiset kokoontuvat todistamaan ihmettä. Tätien joukossa on myös yhdeksänkymmentävuotias hiippakunnan neitsyt, joka, oltuaan kehdon sisällön okulairitarkastuksessa hetken

aikaa kiikareilla, huudattaa:

– Kyllä, jos muistini ei petä minua juuri nyt, se on poika.

PAINO

Kaksi tamperelaista perhettä, jotka seurustelivat melko usein, olivat eronneet kesäloman aikana. Syksyn puolella yhdistys aloitettaisiin uudelleen johtaja A.:n ja johtajan S.:n vaimon vierailulla S. ottaa vastaan tamburiinissa S., josta on tullut herra A.:n nähdessä. lihaksikas kesällä, huudahtaa:

– Se oli huhua, olet lihonut!

Rouva A. (miellyttävästi koskettuna):

– Kyllä, katso, hän syö niin hyvää ruokaa.

herra A.:

– No — no, taidan joskus syödä kotonakin.

Viikon astronominen kuva:

Euclid's view of the Horsehead Nebula ESA25170866.jpg

Euclid shows us a spectacularly panoramic and detailed view of the Horsehead Nebula, also known as Barnard 33 and part of the constellation Orion.

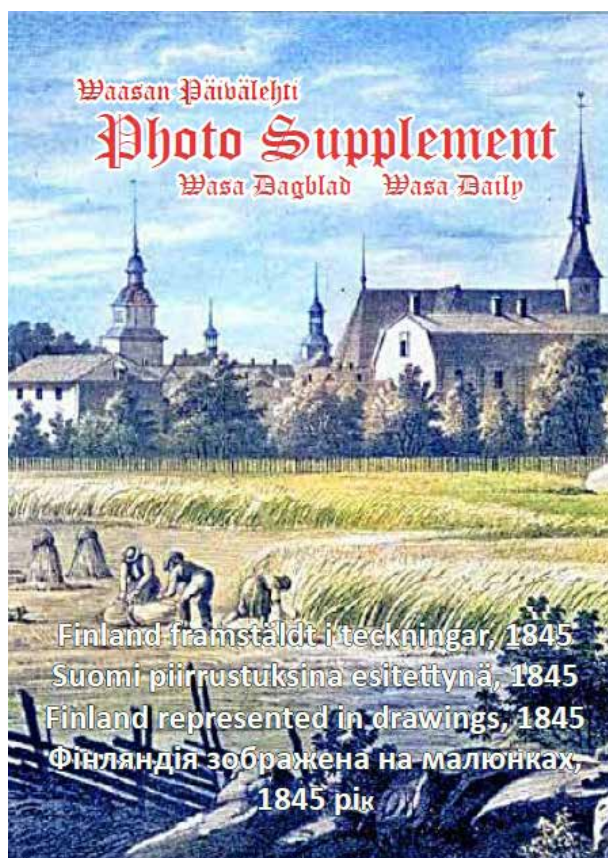
At approximately 1375 light-years away, the Horsehead — visible as a dark cloud shaped like a horse's head — is the closest giant star-forming region to Earth. It sits just to the south of star Alnitak, the easternmost of Orion's famous three-star belt, and is part of the vast Orion molecular cloud.

Many other telescopes have taken images of the Horsehead Nebula, but none of them are able to create such a sharp and wide view as Euclid can with just one observation. Euclid captured this image of the Horsehead in about one hour, which showcases the mission's ability to very quickly image an unprecedented area of the sky in high detail.

ESA/Euclid/Euclid Consortium/NASA Image processing by J.-C. Cuillandre (CEA Paris-Saclay) G. Anselmi

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Igo

Ensi viikolla:

Lukijoilta

erittäin mielellämme vastaan lukijoidemme kommentteja. Kommentteja, tarinoita, muistoja, keskustelua, uutisia kotoa. Tämä on luultavasti tämän paperin tärkein osa.

Mutta tilaa on rajoitetusti, joten kirjoita mahdollisimman lyhyesti! Joten lähetä viestit osoitteeseen: waasanpaivalehti@gmail.com

Ilmoita WP:ssä

Tässä historiallisessa ja hypermodernissa päivälehdessä ensimmäisten joukossa mainostamisella voi olla PR-arvoa.

waasanpaivalehti@gmail.com jpg-, tiff- tai png-muodossa. Mainokset pienennetään sitten 46 mm:n sarakkeen leveyteen. Ota yhteyttä:

waasanpaivalehti@gmail.com

Waasan Päivälehti
waasanpaivalehti@gmail.com